משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר נשים

עיקר תוספות יום טוב על משנה כתובות

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה כתובות

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-כתובות/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 6
משנה ד 6
משנה ה 6
משנה ו 6
משנה ז 7
משנה ח 7
משנה ט 7
משנה י 7
פרק ב 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ג 8
משנה ד 9
משנה ה 9
משנה ו 9
משנה ז 9
משנה ח 9
משנה ט 10
משנה י 10
פרק ג 11
משנה א 11
משנה ב 11
משנה ג 12
משנה ד 12
משנה ה 12
משנה ו 12
משנה ז 12
משנה ח 12
משנה ט 13
פרק ד 13
משנה א 13
משנה ב 14
משנה ג 14
משנה ד 14
משנה ה 15
משנה ו 15
משנה ז 15
משנה ט 15
משנה י 16
משנה יא 16
משנה יב 16
פרק ה 16
משנה א 16
משנה ב 17
משנה ג 17
משנה ד 17
משנה ה 18
משנה ו 18
משנה ז 19
משנה ח 19
משנה ט 20
פרק ו 20
משנה א 20
משנה ב 21
משנה ג 21
משנה ד 21
משנה ה 21
משנה ו 22
משנה ז 22

פרק ז 23
משנה א 23
משנה ב 23
משנה ד 24
משנה ה 24
משנה ו 24
משנה ז 25
משנה ח 25
משנה ט 25
משנה י 26
פרק ח 26
משנה א 26
משנה ב 26
משנה ד 27
משנה ה 27
משנה ו 27
משנה ז 27
משנה ח 28
פרק ט 28
משנה א 28
משנה ב 29
משנה ג 29
משנה ד 30
משנה ה 30
משנה ו 30
משנה ז 30
משנה ח 31
משנה ט 31
פרק י 32
משנה א 32
משנה ב 32
משנה ג 32
משנה ד 32
משנה ה 33
משנה ו 34
פרק יא 34
משנה א 34
משנה ג 34
משנה ד 35
משנה ה 35
משנה ו 36
פרק יב 36
משנה א 36
משנה ב 37
משנה ג 37
משנה ד 38
פרק יג 38
משנה א 38
משנה ב 38
משנה ג 38
משנה ד 39
משנה ה 39
משנה ו 39
משנה ז 39
משנה ח 39
משנה ט 39
משנה י 40
משנה יא 40

פרק א

משנה א

א **שֶׁפַּעֲמַיִם כו'**. אַבְּתוּלָה קָאֵי. רַשְׁ"י. וְכָתַב הָרַ"ן דְּמַקְשׁוּ הָכָא, דִּלְתָנֵי נַמִּי טַעֲמָא דְּשָׁקְדוּ לְמִעוּטֵי יוֹם רִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת, וְטַעֲמָא דְּאִלְמָנָה בְּיוֹם חֲמִישִׁי כו'. עוֹד יֵשׁ לוֹמַר דְּמִשּׁוּם שָׁקְדוּ לֹא הָווּ מְתַקְּנֵי רַבָּנָן לְעִכּוּבֵי מִצְוָה דְּנִשּׂוֹאִין, אֶלָּא מִשּׁוּם טַעֲמָא דִּבְתוּלִים דְּמִלְּתָא דְּאִסּוּרָא הִיא הֲצָרְכוּ לְיַחֵד לַבְּתוּלָה יָמִים, וְכֵיוָן שֶׁהֲצָרְכוּ לְיַחֵד יְחֵדוּ לַבְּתוּלָה רְבִיעִי דְּמַעֲלֵי טְפֵי מֵאֶחָד בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם שָׁקְדוּ, וְאַגַּב, יְחֵדוּ לָאַלְמָנָה גַּם כֵּן, דְּאִי לֹא, אָתוּ לְמֵימַר דְּנִשּׂוֹאֵי אַלְמָנָה זִילוּ לְרַבָּנָן וְלֹא מְתַקְּנֵי בְּהוּ מִלְּתָא, וּמִשּׁוּם הָכִי תָּנֵי טַעֲמָא דִּבְתוּלִים, לוֹמַר דְּעִקַּר הַתַּקָּנָה הָיְתָה בִּשְׁבִילָהּ. וְעַיֵּן עוֹד:

ב **הַשֵּׁנִי כו'**. דִּשְׁכִיחֵי, דְּאָתוּ לְמִקְרֵי בְּסִפְרָא. גְּמָרָא:

ג פֵּרוּשׁ, לְאַחַר שֶׁנִּתְאָרְסָה, וַהֲרֵי הִיא אֲסוּרָה עָלָיו, כְּגוֹן אֵשֶׁת כֹּהֵן, אוֹ שֶׁקִּבֵּל בָּהּ אֲבִיהָ קִדּוּשֶׁיהָ פְּחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ, דְּלֵיכָא אֶלָּא חַד סְפֵקָא, בְּכֹהֵן, שֶׁמָּא קֹדֶם שֶׁנִּתְאָרְסָה, וּבְפָחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ, שֶׁמָּא בְּאֹנֶס. וּמִשּׁוּם הָכִי אַף בִּשְׁאָר נָשִׁים דְּאִיכָּא סְפֵק סְפֵקָא וְאֵינָהּ אֲסוּרָה עָלָיו לֹא פְּלוּג רַבָּנָן בְּתַקָּנָתָא. תּוֹסָפוֹת:

ד גְּמָרָא. וְהָכִי קָאָמַר, מִצַּד תַּקָּנָה זוֹ דְּמִשְׁנָתֵנוּ נִשֵּׂאת בְּכָל יוֹם. אֲבָל וַדַּאי יֵשׁ יָמִים דְּאִסּוּר אֶחָד חָל עֲלֵיהוּ, כְּגוֹן שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְחֹל הַמּוֹעֵד:

ה וְאִי נִשֵּׂאת בְּיוֹם אֶחָד לֹא מְקַיְּמָא תַּקָּנָתָא אֶלָּא מַשְׁכִּים לְמָחָר לְמֶלַאכְתּוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ:

משנה ב

ו **מָאתַיִם**. בְּסוֹף פֶּרֶק י"ג פָּסַק הָרַ"ב דִּכְתֻבַּת אִשָּׁה דְּרַבָּנָן, וְהַשְׁתָּא הָנֵי מָאתַיִם בְּכֶסֶף מְדִינָה הֵם, שֶׁכֵּן כָּל שֶׁל דִּבְרֵיהֶם, וְיֵשׁ בְּכָל דִּינָר שִׁבְעָה חֲלָקִים נְחֹשֶׁת וּשְׁמִינִית כֶּסֶף, נִמְצָא מָאתַיִם, עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה שֶׁל כֶּסֶף טָהוֹר, וְזוֹ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם. וְהָרֹא"שׁ סוֹבֵר דִּבְכְתֻבָּה תִּקְּנוּ בְּסֶלַע שֶׁל תּוֹרָה שֶׁכֻּלּוֹ כֶּסֶף טָהוֹר, דְּזֶה הַכְּלָל לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא בְּסֶלַע, וְלֹא בְּזוּזֵי וּמָנֶה:

ז **וַחֲלוּצָה**. לְרִבּוּתָא נָקֵט, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא כֵּיוָן דְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם לֹא מִחַסְּרָה כְּנִיסָה לַחֻפָּה שֶׁהֲרֵי יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ בְּעַל כָּרְחָהּ וַהֲוָה אֲמִינָא דִּכְנִשּׂוֹאָה דַּמְיָא, קָמַשְׁמַע לָן. תּוֹסָפוֹת:

ח **שֶׁנִּפְדּוּ כו'**. בְּשֵׁם רַבֵּנוּ מוהר"ר לִיְוַאי ז"ל שָׁמַעְתִּי טַעַם שֶׁשּׁוֹנָה שֶׁנִּפְדּוּ [וְכוּ'], שֶׁכֵּן מִצְוַת פִּדְיוֹן שְׁבוּיִם קוֹדֶמֶת. וּלְהִתְגַּיֵּר אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹחִין אוֹתוֹ בִּתְחִלָּה, אֵין מַרְבִּין עָלָיו וְאֵין מְדַקְדְּקִין עָלָיו, אֲבָל לְשַׁחְרֵר עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה דְּוְהִתְנַחַלְתֶּם אוֹתָם:

ט **פְּחוּתוֹת כו'**. שֶׁאָפְלוּ נִבְעֲלוּ, בְּתוּלֵיהֶן חוֹזְרִין. רַ"ן:

משנה ג

י וּמִכָּל מָקוֹם לֹא דָמִי לְקַטַנָּה הַנִּבְעֶלֶת, דְּהָתָם בְּתוּלֶיהָ חוֹזְרִין, אֲבָל קָטָן וְהִשְׁיר הַבְּתוּלִין לֹא עֲדִיפָא מִמַּכַּת עֵץ, אֶלָּא הָכָא בְּלֹא הִשְׁיר בְּתוּלִים אֲיִרֵי. תּוֹסָפוֹת וְהָרֹא"שׁ:

משנה ד

יא **הַנִּשּׂוּאִין**. שֶׁנִּכְנְסָה לַחֻפָּה וְיֵשׁ לָהּ עֵדִים שֶׁלֹּא נִסְתְּרָה. אִי נַמִי נִסְתְּרָה וְלֹא שָׁהֲתָה כְּדֵי בִיאָה. גְּמָרָא:

יב **וְאֵין כּוֹ**'. אֵין יָכוֹל לְהַפְסִידָהּ אוֹתָהּ מָנֶה וְלוֹמַר בְּחֶזְקַת בְּתוּלָה נְשָׂאתִיךְ וַהֲרֵי מִקְחִי מֻקָּח טָעוּת. רַשׁ"י:

משנה ה

יג **הָאוֹכֶל**. מִדְּקָתָנֵי הָאוֹכֵל, מִכְּלַל דְּאִיכָּא דּוּכְתָּא בֵּיהוּדָה [נַמִּי] (עַצְמוֹ) דְּלֹא אָכֵיל, וְנַפְקָא מִנָּהּ דְּהַיְכָא דְּלֹא נְהִיגִי לְיַחֵד יָכוֹל לִטְעֹן. גְּמָרָא וְרַשׁ"י:

יד **אַלְמָנַת כֹּהֵן**. אַלְמָנָה בַּת כֹּהֵן. רַשׁ"י:

טו **לַבְּתוּלָה**. בַּת כֹּהֵן כְּשֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן. וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁנִּשֵּׂאת לְיִשְׂרְאֵל:

טז **וְלֹא מְחוּ כּוֹ**'. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָתַב בִּלְשׁוֹן תּוֹסֶפֶת, אֶלָּא אַרְבַּע מֵאוֹת דְּחָזוּ לִיכִי, וְקָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּלֹא תִּגְבֶּה דְּלֹא חָזוּ [לָהּ], וּבִלְשׁוֹן תּוֹסֶפֶת לֹא כָתַב, קָמַשְׁמַע לָן דְּמִנְהָג טוֹב [הוּא] וְרָאוּי לִהְיוֹת בַּכְּהֻנָּה, וְשַׁיָּךְ בָּהּ דַּחֲזוּ לִיכִי. תּוֹסָפוֹת:

משנה ו

יז **לֹא כִי**. אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ שֶׁמַּכְחִישָׁה בְּבָרִי, דְּמַהֵיכָא יָדַע, וְעוֹד, לָמָּה כְּנָסָהּ וּבְעָלָהּ. אֶלָּא הָכִי קָאָמַר, שֶׁמָּא לֹא כִי:

יח אֲפִלּוּ מָנֶה. דְּלֹא דָמִי לְמַכַּת עֵץ דִּלְעֵיל. גְּמָרָא:

יט **נֶאֱמָנֶת**. דְּמוֹקְמִינַן אִתְּתָא אַחֲזָקָה. דְּמִסַּפְקִינַן אַשְׁעַת אֲרוּסִין אִי בְּתוּלָה הֲוַאי, וְהַעֲמֵד הָאִשָּׁה אַחֲזָקָתָהּ וּבְתוּלָה נוֹלְדָה, וְהַהִיא שְׁעָה הוּא דְּאִיתְנִיסָא לְאַחַר אֲרוּסִין. גְּמָרָא:

כ הָרַמְבַּ"ם. אֲבָל בְּחִבּוּרוֹ כָּתַב, וְיֵשׁ לוֹ לְהַחֲרִים סְתָם עַל מִי שֶׁטּוֹעֵן שֶׁקֶר כּוֹ'. וְזֶה עִקָּר, דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ טוֹעֵן עָלֶיהָ בְּבָרִי, אֵין כָּאן מָקוֹם לִשְׁבוּעָה אֲפִלּוּ הֶסֵּת, שֶׁלֹּא מְצָאנוּהָ אֶלָּא בְּבָרִי:

כא גְּמָרָא. וְכָתַב הָרֹא"שׁ וְאֵין לְהַאֲמִינָהּ בְּמִגּוֹ דְּנָאֱנְסָתִי, דְּלֹא בַעְיָא לְמִפְסָל נַפְשָׁהּ מִכְּהֻנָּה. וְאֵין לְהַאֲמִין בְּמִגּוֹ דְּמַכַּת עֵץ, דְּלֹא שְׁכִיחַ. אִי נַמִי, לֹא אָמְרִינַן מִגּוֹ לְאַפּוּקֵי מָמוֹנָא:

כב פֵּרֵשׁ רַשׁ"י, וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִטְעֹן אָדָם כָּךְ אֶלָּא בָּאֱמֶת, שֶׁאִם הָיָה שׁוֹנְאָהּ מִתְּחִלָּה לֹא הָיָה טוֹרֵחַ בַּסַּעֲדָה בְּחֻפָּתָהּ, אֶלָּא הָיָה מְגָרְשָׁהּ תְּחִלָּה. וְכָתַב הָרַ"ן דְּאֵין לְהַקְשׁוֹת דְּתֵיפּוֹק לֵיהּ דְּהוֹאִיל וְאִיהוּ טוֹעֵן נַמִּי בָּרִי, מֵהֵיכָא תֵּיתֵי שֶׁתְּהֵא הִיא נֶאֱמֶנֶת לְאַפּוּקֵי מָמוֹנָא. דְּלָאו

קוּשְׁיָא הִיא כְּלָל, דְּכֵיוָן דְּטַעֲמָא דִּכְתָבָה כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ, אִם אַתָּה אוֹמֵר נֶאֱמָן וַעֲלָהּ דִּידָהּ רָמֵי לְבֵרוּרֵי וְאִי אֶפְשָׁר לָהּ לְהָבִיא רְאָיָה, הֲרֵי הִיא קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ, הִלְכָךְ צָרִיךְ לְטַעֲמָא דַּחֲזָקָה וְכוּ':

כג **לֹא כוּ**'. דְּהָכָא נָמֵי אוֹקֵי מָמוֹנָא בְּחֶזְקַת מָרֵיהּ:

משנה ז

כד כְּדְפֵרֵשׁ בְּמַשְׁנָה ג' דְּאִית לֵהּ מָנֶה אֲפִלּוּ לֹא הִכִּיר בָּהּ. וּמִשּׁוּם הָכִי אִצְטָרִיךְ לְמִתְנֵי פְּלוּגְתַּיְיהוּ בְּמֻכַּת עֵץ אַף עַל גַּב דְּשָׁמְעִינַן בְּנֶאֱנַסְתִּי, לְאַשְׁמְעִינַן הָא דְּמָנֶה יֵשׁ לָהּ. וְנֶאֱנַסְתִּי אִצְטָרִיךְ לְאַשְׁמְעִינַן, דְּאִם הוֹדֵית מִקְחָהּ מָקוּחַ טָעוּת וְאֵין לָהּ כְּלוּם. גְּמָרָא:

כה וְהָכִי נַמִּי בְּאֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל וְקִבֵּל בָּהּ אֲבִיהָ קִדּוּשִׁין בְּפָחוֹת מִבַּת שָׁלֹשׁ, וְטַעֲמָא, דְּלֵיכָּא אֶלָּא חַד סְפֵקָא. וְכָתַב הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה, וְסָפֵק דְּשָׁמָּא מֻכַּת עֵץ הִיא אֵינוֹ מָצוּי וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

כו וְתָנֵי לָהּ לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּאַף עַל גַּב דְּלֹא רָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה, פְּסוּלָה. גְּמָרָא:

כז **טִיבוֹ**. טִיב הִיא סִבָּה כְּמוֹ טִיב גִּטִּין וְקִדּוּשִׁין. הָרַמְבַּ"ם:

כח **נֶאֱמָנֶת**. לְפִי שֶׁהִיא בְּחֶזְקַת כַּשְׁרוּת:

משנה ט

כט **מְעֻבֶּרֶת**. לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל. וְעוֹד, דַּאֲפִלּוּ בִּתָּהּ מַכְשֶׁרִינַן:

ל רוֹצֶה לוֹמַר הִיא, אֲבָל בִּתָּהּ הָא פָּסְקִינַן הֲלָכָה כְּאַבָּא שָׁאוּל בְּפֶרֶק ד' דְּקִדּוּשִׁין, דִּלְכַתְּחִלָּה הֵקֵלּוּ. וְטַעֲמָא, לְפִי שֶׁאֶפְשָׁר דַּאֲפִלּוּ לַקָּהָל פְּסוּלָה, וְאִם הָיוּ מַחְמִירִין בָּהּ שֶׁלֹּא לְבָא בַקָּהָל לֹא הָיָה לָהּ תַּקָּנָה, הִלְכָךְ לֹא הֶחְמִירוּ שֶׁלֹּא תִּנָּשֵׂא לְכַתְּחִלָּה. הָרַ"ן וְהַמַּגִּיד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לא אֲבָל בָּעִיר, אֲפִלּוּ פֵּרֵשׁ הַבּוֹעֵל וְאָזַיל לְגַבָּהּ, לֹא אָמְרִינַן כָּל דְּפָרִישׁ כּוּ', אֶלָּא חָשְׁבִינַן לֵיהּ כְּקִבּוּעַ דִּכְמֻחֶצָה עַל מֻחֶצָה דְּמֵי, גְּזֵרָה אַטּוּ הֵיכָא דְּאָזְלָא אִיהִי לְגַבֵּיהּ. גְּמָרָא:

משנה י

לב **הָעַיִן**. כְּדִכְתִיב [בְּרֵאשִׁית טז] עַל הָעַיִן בְּדֶרֶךְ שׁוּר:

לג **מַשִּׁיאִין**. בְּנוֹתֵיהֶן וְאַלְמְנוֹתֵיהֶן. שֶׁאֵין רֹב בְּנֵי הָעִיר פּוֹסְלִין אִשָּׁה לַכְּהֻנָּה בְּבִיאָתָן. רַשְׁ"י:

לד וּבְמַתְנִיתִין דִּלְעֵיל הֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְלֹא פֵּרֵשׁ דְּבָעִינַן תְּרֵי רַבֵּי. מְחַלְּקִים הָרֹא"שׁ וְהָרַ"ן, דִּלְעֵיל בְּטוֹעֶנֶת וְהָכָא בְּאֵינָהּ טוֹעֶנֶת. וּסְתָמָא דְּמִלְתָא הָכִי אִיתָא, דְּתִינוֹקֶת הָוֶה וְלֹא יָדְעָה לְמִטְעָן, וְכֵיוָן דַּהֲוֵי לֵיהּ שָׁמָּא, אֲפִלּוּ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל בָּעֵי תְּרֵי רַבֵּי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב פֵּרוּשׁ אַחֵר:

לה רַשְׁ"י פֵּרֵשׁ, רֹב סִיעָה שֶׁל כְּשֵׁרִים הַבָּאִים מִמָּקוֹם אַחֵר עוֹבְרִים שָׁם. וְהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ דְּרֹב סִיעָה הֵם שֶׁפָּרְשׁוּ מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעוֹבְרִים שָׁם בְּפָרָשַׁת דְּרָכִים אוֹ בָקָרָנוֹת שֶׁבַּשָּׁדוֹת. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. פֵּרוּשׁ סִיעָה, שַׁיָּרָא. מִלְּשׁוֹן וַאֲחוּזַת מֵרֵעֵהוּ [בְּרֵאשִׁית כו] תִּרְגֵּם אוּנְקְלוֹס וְסִיעַת מְרַחֲמוֹהִי:

פרק ב

משנה א

א וּלְכָךְ נִקְרָא הִנּוּמָא עַל שֵׁם תְּנוּמָה. וְהֶעָרוּךְ פֵּרֵשׁ הִנּוּמָא לְשׁוֹן יָוָן הוּא, תּוֹרָה, כְּלוֹמַר חֹק הַבְּתוּלוֹת:

ג דְּאַף עַל גַּב דִּבְמִשְׁנָה ו' פֶּרֶק קַמָּא אִיהִי מְהֵימְנָה, הָתָם בְּרִי וְשֶׁמָּא, אֲבָל הָכָא בָּרִי וּבָרִי וְאֵין לָהּ עָלָיו אֶלָּא שְׁבוּעָה. וְכִי תֵּימָא וְכִי אֵיכָא עֵדִים נַמִּי לְהֵימְנֵיהּ לַבַּעַל בְּמִגּוֹ דְּפָרַעְתְּ. תֵּרְצוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּמִגּוֹ בְּמָקוֹם עֵדִים הוּא:

ב **קְלָיוֹת**. כְּשֶׁהַשַּׁבָּלִין לַחִין מְיַבְּשִׁין אוֹתָן בַּתַּנּוּר וְהֵן קְלָיוֹת וּמְתוּקוֹת לְעוֹלָם. רַשְׁ"י:

משנה ב

ד וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. כְּלוֹמַר מִכְּיוָן דִּלְעִנְיַן אִסּוּר וְהֶתֵּר לֹא מְהֵימְנָה בְּמִגּוֹ, הָכִי נַמִּי לְעִנְיַן הַכְּתֻבָּה, דְּלֹא שַׁיְּךְ לוֹמַר שֶׁתְּהֵא נֶאֱמֶנֶת לִכְתֻבָּה וּלְעִנְיַן אִסּוּר וְהֶתֵּר לֹא. וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל סוֹבֵר דִּלְעִנְיַן אִסּוּר וְהֶתֵּר נַמִּי נֶאֱמֶנֶת, מִשּׁוּם דְּאוֹקֵי הַחֶזְקַת כַּשְׁרוּת כְּדִלְעֵיל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה דְּאַדְּתָנֵי בַּאֲבוּהָ, לִתְנֵי בְּדִידֵיהּ, בְּאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ שְׂדֵה זוֹ שֶׁלְּךָ הָיְתָה כוּ':

משנה ג

ו מְסַיֵּם רַשְׁ"י, בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת. כְּלוֹמַר, דְּוַדַּאי נֶאֱמָן עַל עַצְמוֹ בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת, דְּהוֹדָאַת בַּעַל דִּין כְּמֵאָה עֵדִים דָּמֵי:

ז [וּדְקָא אָמְרֵי] הָיְינוּ, מַשְׁכַּחַת לָהּ כְּשֶׁהָיוּ קְרוֹבִים בִּנְשׂוֹתֵיהֶם וְנִתְרַחֲקוּ. הָר"ן:

ח **נֶאֱמָנִין**. כְּשֶׁאָמְרוּ בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר. דְּאִי לָאו הָכִי, הָא הֲוֵי כִּכְתַב יָדָן יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר הוֹאִיל וְהוֹדוּ שֶׁזֶּה כְּתַב יָדָן:

ט וְכָתוּב בּוֹ הֶנְפֵּק. רַשְׁ"י:

י **אֵינָן נֶאֱמָנִין**. גְּמָרָא, דְּעֵדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְׁטָר כְּמוֹ שֶׁנֶּחְקְרָה עֲדוּתָן בְּבֵית דִּין דָּמֵי, וְכֵיוָן שֶׁהִגִּיד שׁוּב אֵינוֹ חוֹזֵר וּמַגִּיד. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת, דְּמִשּׁוּם הָכִי נַמִּי לֵיכָּא לְאַקְשׁוּיֵי דִּלְהֵימְנוֹ בְּמִגּוֹ דְּפָרוּעַ הוּא, דַּהֲווּ כְּחוֹזְרִים וּמַגִּידִים. וְעוֹד, דַּהֲוֵי מִגּוֹ בְּמָקוֹם עֵדִים. וְעוֹד,

דִּבְשְׁנֵי עֵדִים לֹא אָמְרִינַן מִגּוֹ, דְּהַאי נֹאמַר שֶׁזֶּה נֶאֱמָן בְּמִגּוֹ שֶׁגַּם חֲבֵרוֹ הָיָה יָכוֹל לוֹמַר כָּךְ וְכָךְ:

משנה ד

יא שֶׁהֲרֵי הֵם כְּאִלּוּ אוֹמְרִים אֲנַחְנוּ רָאִינוּ הַמִּלְוֶה וְחָתַמְנוּ. רַשְׁ"י:

משנה ה

יב **נֶאֱמָנֶת**. פְּלִיגֵי הַפּוֹסְקִים, יֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר נֶאֱמֶנֶת, כֵּיוָן שֶׁעוֹמֶדֶת בִּדְבָרֶיהָ הָרִאשׁוֹנִים אֶלָּא שֶׁפּוֹטֶרֶת עַצְמָהּ מִצַּד אַחֵר, וְהַכֹּל אֶפְשָׁר שֶׁהוּא אֱמֶת. דְּאִם לֹא כֵן, אַדְּתָנֵי סֵיפָא וְאִם יֵשׁ עֵדִים, לְאַשְׁמְעִינַן רְבוּתָא טְפֵי בִּלְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּוְקָא בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, וְהָכִי מַשְׁמַע לִישָׁנָא, דִּבְבַת אַחַת אוֹמֶרֶת כֵּן, וְתָנֵי וְאִם יֵשׁ עֵדִים מִשּׁוּם סֵיפָא דְּסֵיפָא:

יג **נִשְׁבַּעְתִּי**. לְבֵין הַנָּכְרִים. וּטְהוֹרָה אָנִי, שֶׁלֹּא נִבְעַלְתִּי לַנָּכְרִים. נֶאֱמֶנֶת וּמֻתֶּרֶת לַכֹּהֵן. רַשְׁ"י:

יד אֲפִלּוּ הָיוּ לָהּ כַּמָּה בָּנִים מִן הַכֹּהֵן הַזֶּה שֶׁנִּשְׁאָהּ. רַשְׁ"י:

משנה ו

טו אוֹמֵר ר"י דְּלֹא גָּרְסִינַן זֹאת אוֹמֶרֶת נִשְׁבַּעְתִּי כוּ', אֶלָּא זֹאת אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אָנִי. וּמֵיהוּ יֵשׁ לוֹמַר דְּאַיְירִי דְּאִינְהוּ לֹא יָדְעוּ דְּאִיכָּא עֵדִים, וְאַשְׁמְעִינַן דַּאֲפִלּוּ הָכִי לֹא מְהֵימְנֵי:

טז דְּהָא דִּשְׁבוּיָה אֲסוּרָה לַכֹּהֵן, מִפְּנֵי שֶׁהִיא סָפֵק זוֹנָה, שֶׁמָּא נִבְעֲלָה לְנָכְרִים, וְהוֹאִיל וְאִסּוּר הַסָּפֵק מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים לְפִיכָךְ הֵקֵלּוּ. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ז

יז **וְכֵן כוּ'**. וּצְרִיכֵי [כָּל הָנֵי דְּמַתְנִיתִין], דְּאִי תָּנֵי מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא, פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י הִלְכָךְ אִי לָאו פְּשִׁיטָא דְּמִלְּתָא שֶׁלְּקַח מֵאָבִיו לֹא הָיָה אוֹמֵר שֶׁל אָבִיךָ וְגוֹרֵם לְעַצְמוֹ הֶפְסֵד מָמוֹן, וְר"ח פֵּרֵשׁ דְּאִיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא שֶׁהָאוֹמֵר הוּא מַחְזִק בַּשָּׂדֶה, אֲבָל עֵדִים דְּלֵיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא אֵימָא לֹא. וְאִי תָּנֵי עֵדִים, מִשּׁוּם דִּלְעָלְמָא, אֲבָל אִיהוּ דִּלְנַפְשֵׁיהּ אֵימָא לֹא. וְאִי תָּנֵי הָנֵי תַּרְתֵּי, מִשּׁוּם דְּמָמוֹנָא, אֲבָל אֵשֶׁת אִישׁ דְּאִסּוּרָא אֵימָא לֹא. וְנִשְׁבַּעְתִּי כוּ' מִשּׁוּם סֵיפָא וְאִם מִשֶּׁנִּשֵּׂאת כוּ'. וּשְׁתֵּי נָשִׁים כוּ' לְאַשְׁמְעִינַן דְּלֹא חָיְשִׁינַן לְגוֹמְלִין. וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים מִשּׁוּם פְּלֶגְתָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה. גְּמָרָא:

יח דְּאוֹרַיְתָא. דְּכָל עֵד אֶחָד נֶאֱמָן בְּאִסּוּרָא וְכָל שֶׁכֵּן בְּמִלְּתָא דַּעֲבִידָא לְגַלּוּיֵי. הָר"ן:

משנה ח

יט וּבַגְּמָרָא רְמִינַן דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנָן אַדְּרַבָּנָן, מִדְּתָנַן בְּסוֹף פֶּרֶק ד' דְּדַמַּאי, הַחַמָּרִים שֶׁנִּכְנְסוּ לָעִיר וְאָמַר אֶחָד מֵהֶן שְׁלִי חָדָשׁ כוּ' אֵינוֹ נֶאֱמָן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר נֶאֱמָן.

וּמְשָׁנֵי, דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא קַשְׁיָא, בְּדְמַאי הֵקֵלּוּ. וְרַבָּנָן אַדְּרַבָּנָן לֹא קַשְׁיָא כּוּ'. אִי בָּעֵית אֵימָא בְּמַעֲלִין מִתְרוּמָה לְיוֹחֲסִין קָמִפַּלְגֵי. וְעַיִן בַּגְּמָרָא וּבְתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כ גְּמָרָא. וּפָרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת, לַאֲפוֹקֵי חַד דְּלֹא הֲוֵי עִרְעוּר. אֲבָל קוֹל נַמִּי פּוֹסֵל בִּתְחִלָּה בַּתְּרוּמָה קֹדֶם שֶׁבָּא עֵד הַמַּכְשִׁיר כְּדִלְקַמָּן:

כא פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י, קוֹל בְּעָלְמָא וְלֹא עֵדוּת, וְאַחְתִּינְיֵהּ עַד שֶׁיְּבַדְּקוּ אֶת הַדָּבָר, דְּמַעֲלָה הוּא לַכְּהֻנָּה:

כב דְּבִמְקוֹם קוֹל הֲוָה חַד מְהֵימָן:

כג דְּחֶזְקַת אֲבוּהָ מַהֲנְיָא לֵיהּ לְאִצְטְרוּפֵי גַּבֵּי סַהֲדֵי. הַר"ן. וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, וַהֲרֵי שְׁנַיִם מְעִידִין שֶׁהוּא כֹּשֵׁר וּשְׁנַיִם מְעִידִין שֶׁהוּא פָּסוּל, יִדְּחוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ וְיִדָּחֶה הַקּוֹל, שֶׁשְּׁנַיִם כְּמֵאָה, וְיִשָּׁאֵר הַכֹּהֵן בְּחֶזְקַת אָבִיו. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

כד אֶלָּא אִם כֵּן הֵעִיד לָהּ עֵד אֶחָד, כִּשְׁבוּיָה. הָרַמְבַּ"ם:

כה כְּדֵי לִמְצֹא חֵן בְּעֵינָיו שֶׁלֹּא יַהֲרֶגֶנָּה. תּוֹסָפוֹת:

כו כִּדְיָלְפִינַן בִּיבָמוֹת דַּף נ"ו:

כז **פְּסוּלוֹת**. דְּלִבְעֹל יֵשׁ פְּנַאי, דְּתַקִּיף לְהוּ יְצָרַיְהוּ, וְלֹא דָּמֵי לָהָא דִּתְנַן בְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ה' דַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁאֵין פְּנַאי לְנַסֵּךְ. גְּמָרָא:

כח דְּמֵי יֵימַר דְּאִיטְמֵי. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁנֵי שְׁבִילִין דְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ח' דְּטָהֳרוֹת, דְּהָתָם וַדַּאי אִיכָּא טֻמְאָה. וּמַהַאי טַעֲמָא נַמִּי נֶאֱמָנֶת בְּמִגּוֹ, דְּכֵיוָן דְּאֵין כָּאן אֶלָּא חֲשָׁשָׁא, לֹא הֲוֵי כְּמִגּוֹ בְּמָקוֹם עֲדִים. גְּמָרָא:

כט **שִׁפְחָה**. חוּץ מִשִּׁפְחָתָהּ, מִפְּנֵי שֶׁלִּבָּהּ גַּס בָּהּ. וּבְמִסְיָחָה לְפִי תֻּמָּהּ נֶאֱמֶנֶת. גְּמָרָא:

ל **רַבִּי זְכַרְיָה**. וְהָיָה כֹּהֵן. רַשִׁ"י:

לא רוֹצֶה לוֹמַר, הַמְקַדֵּשׁ. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה י

לב דְּמִדְּאוֹרַיְתָא לֹא בָּעֵינַן קִיּוּם, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, עֵדִים הַמֵּחְתּוּמִים עַל הַשְּׁטָר נַעֲשֶׂה כְּמִי שֶׁנֶּחְקְרָה עֵדוּתָן בְּבֵית דִּין, דְּלֹא חָצִיף אֱינָשׁ לְזַיּוּפָא. רַשִׁ"י. וְהִלְכָךְ אֵין זֶה עוֹקֵר דָּבָר מִן הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם אָמְרוּ צָרִיךְ קִיּוּם, וְהֵם אָמְרוּ שֶׁאֵלּוּ כְּשֵׁרִים לְהָעִיד:

לג **שֶׁל רַבִּי**. וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן אָבִיו, מִשּׁוּם דִּשְׁכִיחַ גַּבֵּיהּ וְנָתַן עֵינָיו בְּקַטְנוּתוֹ בִּכְתַב יָדוֹ. וְאִי תָּנֵי רַבּוֹ, דְּאִית לֵיהּ אֵימְתֵיהּ דְּרַבֵּיהּ, אֲבָל אָחִיו דְּלֵית לֵיהּ לֹא הָא וְלֹא הָא אֵימָא לֹא, קָא מַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא. וְכָתַב הָרֹא"שׁ, וְדָוְקָא אֵלּוּ דִּשְׁכִיחַ גַּבַּיְהוּ, אֲבָל עַל אַחֵר לֹא:

לד גְּמָרָא. כְּלוֹמַר, וְאַף עַל גַּב דְּקַיְּמָא לָן דְּאֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרֹב, כֵּיוָן דְּאִיכָּא רֻבָּא וְהוּא דָּבָר שֶׁל פִּרְסוּם, גִּלּוּי מִלְּתָא בְּעָלְמָא הוּא. הָרַ"ן:

לה פֵּרוּשׁ, וְעַכְשָׁיו נִשְׁתַּחֲרֵר וְנוֹטֵל שֶׁלֹּא כַדִּין. תּוֹסָפוֹת:

לו **הַזֶּה כוּ'**. וְלֹא יוֹתֵר. וּבָא לְטַהֵר. תּוֹסָפוֹת:

לז **בְּשַׁבָּת**. שֶׁצִּמְצוּם הַתְּחוּם עַד אַלְפַּיִם אַמָּה בִּלְבָד מִדִּבְרֵיהֶם. הָרַמְבַּ"ם:

לח **דֶּרֶךְ כוּ'**. וְסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא דְּהָנֵי מְפַרְסְמֵי טְפֵי וְלֹא מְשַׁקְּרֵי בְּהוּ אֱינָשֵׁי, וְיהֵא נֶאֱמָן לְהָעִיד עַל מַה שֶּׁרָאָה בְּקַטְנוּתוֹ, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא. הָרַ"ן:

פרק ג

משנה א

א דְּרַבִּינָן לְהוּ מִקְּרָאֵי בַּגְּמָרָא:

ב כְּלוֹמַר, וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֵׁרוֹת:

ג וְתֵימָה, דְּאִם כֵּן נָכְרִית נַמִּי, וְלִתְנֵי לְהוּ דַּהֲוָה רְבוּתָא טְפֵי כוּ'. אֶלָּא אַף עַל גַּב דְּגֵרֵי אֻמָּת הֵן, אִיצְטְרִיךְ, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא דִּלְקַנְסִינְהוּ שֶׁלֹּא יְהֵא לָהֶם קִנְס, שֶׁלֹּא יִטָּמְעוּ בְּהוּ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל נָכְרִית אֵין לִקְנֹס. תּוֹסָפוֹת:

ד מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו צָרִיךְ לְפָרֵשׁ וְנִתְגָּרְשָׁה, דְּאִי נִתְאַלְמְנָה, יְבָמָה הִיא לוֹ וּזְקוּקָה לוֹ. וְהַתּוֹסָפוֹת כָּתְבוּ דְּמַיְרֵי בְּיֵשׁ לוֹ בָּנִים [מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת] וּבְנִתְאַלְמְנָה. אוֹ דְּמַיְרֵי בְּאֵשֶׁת אָחִיו מֵאִמּוֹ. תּוֹסָפוֹת חֲדָשִׁים:

ה בַּגְּמָרָא יָלְפִינַן לֵיהּ מִקְּרָא:

משנה ב

י **הַשְׁבוּיָה**. אַף עַל גַּב דְּמִדְּאוֹרַיְתָא שְׁבוּיָה לֹא הַוְיָא בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה, כִּדְאָמְרִינַן בְּכָל דּוּכְתֵּי בִּשְׁבוּיָה הֵקֵלּוּ, מִכָּל מָקוֹם אֵין לָהּ קִנְס, דְּמִשּׁוּם גְּזֵרָה שֶׁלֹּא תִּנָּשֵׂא לְכֹהֵן עֲשָׂאוּהָ כִּבְעוּלָה לְכָל דְּבָרֶיהָ. תּוֹסָפוֹת:

יז וְהוּא הַדִּין לְשִׁפְחָה בְּעוֹדָהּ שִׁפְחָה, שֶׁגַּם הִיא כְּהֶפְקֵר, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא דַּף י"א:

יח **עַל בַּת אִשְׁתּוֹ**. הֲוָה מָצֵי לְמִתְנֵי אֵשֶׁת אָבִיו וְכַלָּתוֹ, דְּהָא חָשִׁיב נַמִּי עֲרָיוֹת דְּעַל יְדֵי קִדּוּשִׁין. אֶלָּא תָּנָא וְשֵׁיֵּר, תּוֹסָפוֹת:

יט עִקַּר דְּרָשָׁא מִמַּכֵּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה וּמַכֵּה אָדָם יוּמָת (וַיִּקְרָא כד), הִקִּישָׁן הַכָּתוּב, מַה מַּכֵּה בְהֵמָה לֹא חִלֵּק הַכָּתוּב בֵּין שׁוֹגֵג לְמֵזִיד כוּ'. גְּמָרָא דַּף ל"ה. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

כ פֵּרוּשׁ, מַלְקוֹת בְּלֹא כָּרֵת. אֲבָל כָּרֵת בְּלֹא מַלְקוֹת לֹא מַשְׁמַע לָן, דְּכָל חַיְּבֵי כְּרֵתוֹת לוֹקִין:

משנה ג

יא **וְנִתְגָּרְשָׁה**. דְּאִלּוּ שֶׁלֹּא נִתְגָּרְשָׁה חַיָּב מִיתָה וְאֵין שָׁם קְנָס. רַשְׁ"י. וְדָוְקָא נִתְאָרְסָה, אֲבָל נִשֵּׂאת שֶׁנִּכְנְסָה לַחֻפָּה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה אֵין לָהּ קְנָס [טוּר]. וְנִתְגָּרְשָׁה לָאו דַּוְקָא, וְהוּא הַדִּין נִתְאַלְמְנָה:

יב **אֵין כּוֹ**'. וּבְרִישׁ פִּרְקִין דְּקָתָנֵי אֵשֶׁת אָחִיו כּוֹ' יֵשׁ לָהּ קְנָס, רַבִּי עֲקִיבָא הִיא. רַשְׁ"י:

יג **לְעַצְמָהּ**. מַשְׁמַע אֲבָל צַעַר וּבשֶׁת וּפְגָם לְאָבִיהָ. הָרַמְבַּ"ם. וְטַעֲמָא, דְּבַקְּרָא [דִּלֹּא אוֹרְשָׁה] לֹא כְּתִיב בְּהֶדְיָא אֶלָּא קְנָס. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

יד הָכִי קָאָמַר, שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה כּוֹ' שֶׁהַמְפַתֶּה אֵין לָהּ צַעַר. וְהָכִי אִיתָא בַּגְּמָרָא, אֵין דּוֹמֶה כּוֹ' לְפִי שֶׁפִּקְחוֹת שֶׁבָּהֶן אוֹמְרוֹת מְפַתֶּה אֵין לָהּ צַעַר:

טו דְּאִלּוּ בּשֶׁת וּפְגָם נוֹתֵן מִיָּד. גְּמָרָא:

טז כְּדִכְתִיב לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ. רַשְׁ"י:

משנה ה

יז **נִמְצָא כּוֹ**'. אַחַר שֶׁכְּנָסָהּ. הָרַמְבַּ"ם. דְּאִלּוּ זְנָתָה קוֹדֶם שֶׁכְּנָסָהּ, עֲדַיִן אִשָּׁה הָרְאוּיָה לוֹ הִיא, שֶׁהֲרֵי כָּל שֶׁלֹּא כְּנָסָהּ לָאו אִשְׁתּוֹ הִיא:

משנה ו

יח גְּמָרָא. וּמִכָּאן הוֹכִיחַ הָרֹא"שׁ דְּלֹא כְּהָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב בְּמִשְׁנָה ג' דְּקְנָסָהּ דַּוְקָא לְעַצְמָהּ הָא בּשֶׁת וּפְגָם לְאָבִיהָ, דְּאִי הָכִי לֹא הָוֶה לֵיהּ לְמִתְנֵי דְּמְפַתֶּה פָּטוּר בְּסָתָם, כֵּיוָן דְּחַיָּב בּשֶׁת וּפְגָם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

יט תֵּימַהּ, דְּמַה שׁוּמָא הִיא, וְכִי אִשָּׁה חֲשׁוּבָה מִמִּשְׁפָּחָה גְּדוֹלָה אֵינָהּ נִפְסֶדֶת בַּפָּנָמָהּ אֶלָּא שְׁוֵה שִׁפְחָה הַנִּשֵּׂאת לְעֶבֶד. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּכָל אִשָּׁה שָׂמִין לְפִי מַה שֶּׁהִיא בְּעִנְיָן זֶה, כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בֵּין בְּתוּלָה לִבְעוּלָה לְהַשִּׂיא לְעַבְדּוֹ אִשָּׁה כָּזֹאת הַנִּפְגֶּמֶת. וְהָא דְּנָקַט שִׁפְחָה, אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקַט, דְּאֵין דֶּרֶךְ לְהַשִּׂיא לְעַבְדּוֹ בַּת מְלָכִים. תּוֹסְפוֹת:

כ פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י, שֶׁזֹּהִיר בַּעֲבוֹדָתוֹ, וְאַף הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לוֹ נַחַת רוּחַ לְהַטְעִימוֹ טַעַם בְּתוּלָה:

כא הַאי קְרָא בְּאוֹנֵס כְּתִיב. מְפַתֶּה מְנָלָן. וְנִרְאֶה לִי דְּכֵיוָן דְּאַשְׁכְּחַן דְּבשֶׁת וּפְגָם לָאו בְּכָלָל קְנָס דְּאוֹנֵס נִינְהוּ, וְהַנְהוּ שְׁקָלִים דְּכְתִיבִי בִּמְפַתֶּה יָלְפִינַן בִּגְזֵרָה שָׁוָה מֵהָנֵי דְּגַבֵּי אוֹנֵס, אִם כֵּן הַנְהוּ דְּמְפַתֶּה נַמִּי לָאו בְּכָלָל קְנָס נִינְהוּ:

משנה ח

כב בַּגְּמָרָא מְפֹרָשׁ טַעֲמֵיהוּ מִקְּרָאֵי:

כג **מָכָר**. דְּתַנְיָא, יָכוֹל יִמְכֹּר אָדָם בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה, אָמַרְתָּ, מְכוּרָה כְּבָר יוֹצְאָה, עַכְשָׁיו שֶׁאֵינָהּ מְכוּרָה אֵינוֹ דִין שֶׁלֹּא תִמָּכֵר. רַשִׁ"י:

כד אִישׁ שָׂעִיר, תַּרְגּוּם יְרוּשַׁלְמִי גְּבַר בְּגַר:

כה **אֵין לָהּ כוּ**'. וְדַיְקִינַן מִנָּהּ, הָא בִּשֶּׁת וּפְגָם אִית לָהּ. וְדַוְקָא אֲנוּסָה, אֲבָל מְפֻתָּה אֵין לָהּ כְּלוּם. הָרִי"ף. דְּהָא בּוֹגֶרֶת אֵין לְאָבִיהָ כְּלוּם, וְאִי מְפֻתָּה מָחֲלָה:

משנה ט

כו וּתְמַהֲנִי, הָתִינַח בְּמָקוֹם שֶׁהַבִּשֶּׁת וּפְגָם לְעַצְמָהּ. אֲבָל מִשְׁנָה סְתָמָא תְּנַן, וְכִי הֲווּ לְאָבִיהָ מַאי נָיְיחָא אִיכָּא לָהּ כוּ'. וּבְגְמָרָא לֵיתָא אֶלָּא קָא מַשְׁמַע לָן. וְנִרְאֶה לִי דְּהָכִי קָאָמַר, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא אִכְפַּת לָן בְּהַחְזָקַת הַלַּעַז, אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא מוֹדֶה בְּמָמוֹן מְחַיְּבִין לֵיהּ לְשַׁלֵּם:

כז וּבְאוֹמֵר גְּנַבְתִּי קָמַשְׁמַע לָן דְּאַף עַל גַּב דִּבְכְלַל הַכֶּפֶל יֶשׁ בּוֹ קֶרֶן וַהֲוָה אֲמִינָא דְּאַגַּב דְּחַיָּב בַּקֶּרֶן יְשַׁלֵּם גַּם כֵּן הַקְּנָס, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא. וְרִישָׁא אַשְׁמְעִינַן דְּלֹא חָיְשִׁינַן לְהַחְזָקַת לַעַז, דַּהֲוָה אֲמִינָא אֲפִלּוּ מִקֶּרֶן לִיפְטַר:

כח **זֶה הַכְּלָל**. מוֹצִיא שֵׁם רַע וְיוֹצֵא בְּשֵׁן וְעַיִן דְּלֹא תָּנֵי, אִיכָּא לְמֵימַר דְּאַתְיָא בְּזֶה הַכְּלָל. תּוֹסָפוֹת:

כט **יָתֵר כוּ**'. פְּחוֹת נַמִּי מַשְׁכַּחַת לֵיהּ, דְּקַיְמָא לָן פַּלְגָא נִזְקָא קְנָסָא. וְעַיֵּן בַּגְּמָרָא:

פרק ד

משנה א

א **בַּתְּפוּסָה**. בַּגְּמָרָא, מַאי קָמַשְׁמַע לָן, תְּנִינַן הַמְּפֻתָּה נוֹתֵן שִׁלְשָׁה דְּבָרִים (וּמִידֵּי הוּא טַעֲמָא דְּאָבִיהָ מִשּׁוּם דְּאִי בָּעֵי מְסַר לָהּ לְמִנָּוֹל כוּ' מִמֵּילָא יָדְעִינַן נַמִּי דְּהַצַּעַר בַּתְּפוּסָה לְאָבִיהָ מֵהַאי טַעֲמָא גּוּפֵיהּ דְּאִי בָּעֵי כוּ' שֶׁנִּבְעֲלָה לוֹ בְּבַעַל כָּרְחָהּ וּמְצַעֲרָהּ). עָמְדָה בַּדִּין אִצְטְרִיכָא לֵיהּ, פְּלֻגְתָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבָּנָן, וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב. וְהַלָּשׁוֹן בַּתְּפוּסָה, לִישְׁנָא דִּקְרָא, וּתְפָשָׂהּ וְשָׁכַב עִמָּהּ. רַשִׁ"י:

ב דְּאֵין אָדָם מוֹרִישׁ לִבְנוֹ זְכוּת שֶׁזְּכָתָה לוֹ תּוֹרָה בִּבְתּוֹ. וְיָלִיף לָהּ בַּגְּמָרָא מִקְּרָא:

ג **שֶׁל עַצְמָהּ**. תֵּימַהּ, תֵּינַח קְנָס, אֶלָּא בִּשֶּׁת וּפְגָם דְּמָמוֹנָא הוּא, דְּאַחֵין בָּעֵי לְמֶהֱוֵי. וְשֶׁמָּא מִקְּרָאֵי דִּלְעֵיל דְּנָפְקֵי בִּשֶּׁת וּפְגָם אִתְּקִישׁ אַהֲדָדֵי. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ד דִּפְשִׁיטָא לָן דִּלְעַצְמָהּ, דְּהָא אֲפִלּוּ בְּחַיֵּי הָאָב לֹא זָכָה בָּהֶן אָב אֶלָּא אִם כֵּן סְמוּכָה עַל שֻׁלְחָנוֹ, מִשּׁוּם אֵיבָה, דְּאִי אָמַרְתְּ מְצִיאָתָהּ לְעַצְמָהּ לֹא יָהֵיב לָהּ מְזוֹנוֹת. אֲבָל אַחִין עַל כָּרְחַיְהוּ מִתַּזְנָן מִנְּכְסֵי הָאָב:

ה וְטַעֲמָא יָלִיף בַּגְּמָרָא מִקְּרָא:

משנה ב

ו **וְגַרְשָׁהּ כוּ'**. וְלֹא קָתָנֵי וְנִתְאַרְמְלָה בְּתַרְוַיְהוּ, דְּאַגַּב אוֹרְחֵיהּ דְּקָ בְּמִלְּתֵיהּ דְּלֹא לִינְקָט בְּדָרֶךְ פֶּרְעָנוּת, וְסָתַם לָן כְּרַבִּי דְּאָמַר נִשֵּׂאת לְאֶחָד וּמֵת, לְשֵׁנִי וּמֵת, לִשְׁלִישִׁי לֹא תִנָּשֵׂא, דְּבִתְרֵי חֲזָקָה לְמֶהֱוֵי קַטְלָנִית. וְלָאו דַּוְקָא נִשֵּׂאת, אֶלָּא הוּא הַדִּין נִתְאָרְמָה וְנִתְאָרְמָלָה שְׁתֵּי פְּעָמִים. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז רַשׁ"י. אִי נַמִּי בְּשֶׁכָּתַב לָהּ. הָרַ"ן:

משנה ג

ח **בְּתָהּ**. הָא דְּלֹא נָקַט שֶׁנִּתְגַּיְּרָה סְתָמָא, מִשּׁוּם דְּאַיְירֵי בְּפָחוֹת מִבַּת שָׁלֹשׁ דְּאֵין דַּרְכָּהּ לְהִתְגַּיֵּר אֶלָּא עִם אִמָּהּ כוּ'. וְעוֹד, מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי הוֹרָתָהּ שֶׁלֹּא בְקִדֻּשָּׁה וְלִידָתָהּ בְּקִדֻּשָּׁה. תּוֹסְפוֹת:

ט **אֵין לָהּ כוּ'**. אֵין צָרִיךְ לְהוֹצִיאָהּ אֶל פֶּתַח בֵּית אָבִיהָ. רַשׁ"י:

י וְאֵימָא לְרַבּוֹת הוֹרָתָהּ וְלִדָתָהּ בְּקִדֻּשָּׁה, הַהִיא יִשְׂרְאֵלִית מַעֲלָיְתָא הִיא. וְאֵימָא לְרַבּוֹת הוֹרָתָהּ וְלִדָתָהּ שֶׁלֹּא בְקִדֻּשָּׁה, הָא כְּתִיב בִּישְׂרָאֵל. גְּמָרָא:

משנה ד

יא וּלְעִנְיַן בִּיאָה אֵינָהּ מִתְקַדֶּשֶׁת עַד שֶׁתִּהְיֶה בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, כִּדְתָנַן פֶּרֶק ה' דְּנִדָּה מִשְׁנָה ד'. וּלְעִנְיַן כֶּסֶף וּשְׁטָר, עַיֵּן מִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ג' דְּקִדּוּשִׁין:

יב כְּשֶׁיּוֹצְאָה מֵרְשׁוּתוֹ, וּמַנּוּ, הָאָב, שֶׁאֵין אָדוֹן לְבַת יִשְׂרָאֵל אֶלָּא אָבִיהָ חוּץ מִזֶּה שֶׁנִּמְכְּרָה לוֹ. רַשׁ"י:

יג **וּבְבִיאָה**. יְרוּשַׁלְמִי, נִיחָא בַּכֶּסֶף וּבַשְּׁטָר דִּזְכוּת הוּא לוֹ כְּשֶׁמְּקַבֵּל הַכֶּסֶף לְעַצְמוֹ, וְכֵן הַשְּׁטָר לְעַצְמוֹ לָצוּר עַל פִּי צְלוֹחִיתוֹ. בַּבִּיאָה מַאי זַכַּאי שַׁיְּיךְ בֵּיהּ, תִּפְתֵּר שֶׁאָמַר לוֹ לְכִשֶּׁתַּקְנָה לִי בִּתְּךָ יִהְיֶה לְךָ כֶּסֶף זֶה:

יד גְּמָרָא. וּמַסִּיק דִּלְקִטַנְּה לֹא צְרִיכָא קְרָא, דְּהַשְׁתָּא זְבוּנֵי מְזַבֵּן לָהּ, מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ מִבַּעְיָא. כִּי אִצְטְרִיךְ קְרָא לְנַעֲרָה, דְּלֹא מָצֵי מְזַבֵּן לָהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו גְּמָרָא. פֵּרֵשׁ רַשׁ"י דְּהָכִי קָאָמַר, בִּנְעוּרֶיהָ בִּרְשׁוּת אָבִיהָ הִיא. דְּכִי הֵנֵיא אָבִיהָ אוֹתָהּ [בְּמִדְבָּר ל] הָוָה אָמִינָא דְּבִקְּטַנָּה מִשְׁתַּעֵי:

טז **אֶת גִּטָּהּ**. וּזְכוּת יֶשׁ לוֹ בְּגֵט כְּמוֹ בְּשְׁטַר הַקִּדּוּשִׁין לָצוּר כוּ'. וְכָתַב רַשׁ"י, מִן הָאֲרוּסִין. כִּדְתָנַן לְעֵיל מִשְׁנָה ב'. וַהֲוָה מָצֵי לְמִתְנֵי [בְּמַתְנִיתִין] דְּזַכַּאי בִּכְתֻבָּתָהּ, וְאוּלַי סְבִירָא לֵיהּ לְהַאי תַּנָּא דְּאֵין כְּתֻבָּה לַאֲרוּסָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז אֶלָּא עוֹשֶׂה לָהּ סְגֻלָּה. רַשׁ"י:

יח **שֶׁאוֹכֶל פֵּרוֹת**. טַעֲמָא, כִּי הֵיכִי דְּלִפְרְקֵהּ. וְהָאָב אֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹת, דִּבְלָאוֹ הָכִי פָּרֵיק לָהּ. גְּמָרָא. וּמִזֶּה כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהַבַּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט **בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ**. דְּתַנְיָא, שְׁאֵרָהּ, אֵלּוּ מְזוֹנוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עוֹנָתָהּ, זוֹ מְזוֹנוֹת. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, וַיְעַנֵּךָ וַיַּרְעִיבֶךָ. וְשִׁיֵּר עוֹנָה וּכְסוּתָהּ. וּתְנַאי כְּתֻבָּה תָּנֵי לְהוּ לְקַמָּן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כ **בְּפִרְקוֹנָהּ**. תִּקְנוּ תַּחַת פֵּרוֹת. גְּמָרָא:

כא **לֹא יִפְחֹת**. מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא דִּפְלוּגְתַּיְהוּ דְּאוֹרְחַיְהוּ דִּבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ לְהַסְפִּיד בַּחֲלִילִין וְלֹא אוֹרְחַיְהוּ דִּבְנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ, תַּנָּא קַמָּא סָבַר כִּי אָמְרִינַן עוֹלָה עִמּוֹ הָנֵי מִילֵּי בַּחַיִּים, אֲבָל לְאַחַר מִיתָה לֹא. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר אֲפִלּוּ לְאַחַר מִיתָה. וְאִפְסִיק הִלְכָתָא כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ה

כב וְזַכַּאי בָּהּ בְּכָל זְכוּת הָאָב בְּבִתּוֹ. רַשְׁ"י:

כג וְהֵיכִנוּ דְּתָנֵי לְעוֹלָם. וּכְמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה, רֵישׁ פֶּרֶק ה' מִשְׁנָה ג'. גְּמָרָא:

כד **לַנִּשּׂוּאִין**. הֶכִי גָּרְס רַשְׁ"י. וּמְפָרֵשׁ, כְּלוֹמַר שֶׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה. וְנָסַח אַחֵר גָּרַס בְּהֶדְיָא, עַד שֶׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה. וּכְרַב דְּאָמַר אַסֵּיפָא מְסִירָתָהּ לַכֹּל חוּץ מִתְּרוּמָה, דְּהָא בְּרֵישָׁא תְּנַן עַד שֶׁתִּכָּנֵס כוּ'. וְכֵן נִרְאֵית גִּרְסַת הָרַ"ב כְּנֻסְחָא אַחֲרִינָא. וְאַף עַל פִּי כֵן מְפָרֵשׁ לָהּ כְּרַב אַסִי דְּאָמַר גַּם בְּסֵיפָא אַף לַתְּרוּמָה, וּמְסִירָתָהּ (הַיְנוּ) [זוֹ הִיא] כְּנִיסָתָהּ. וְנִרְאֶה בְּעֵינַי שֶׁיֵּשׁ טָעוּת סוֹפֵר בִּדְבָרָיו, וְשֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת כְּגִרְסַת רַשְׁ"י וּפֵרוּשׁוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

כה וְאִם תֹּאמַר וְאִי אֵינוֹ אָמִיד מָה מוֹצִיאִים מִיָּדוֹ. וְיֵשׁ לוֹמַר כְּמוֹ בְּחִיּוּב הָאִשָּׁה דַּאֲפִלּוּ לֵית לֵיהּ אֶלָּא מְזוֹנֵי דְּחַד יוֹמָא חַיָּב לְמֵיזָנָהּ מִנַּיְהוּ אוֹ לְמֵיכָל בַּהֲדָהּ בְּמַאי דְּאָכִיל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּטּוּר סִימָן ע'. אֲבָל וַדַּאי אֵינוֹ חַיָּב לְהַשְׁכִּיר עַצְמוֹ בְּפוֹעֵל לְפַרְנְסָם, אֲפִלּוּ לְמַאן דְּסָבַר דְּבָאשָׁה חַיָּב, הֵינוּ טַעֲמָא דְּמִסַּפֵּר כְּתֻבָּה נִלְמַד, אֲנָא אַפְלַח:

כו וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קָרָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כֶּרֶם, שֶׁנֶּאֱמַר, כֶּרֶם הָיָה לִידִידִי (יְשַׁעְיָה ה). הָרַמְבַּ"ם:

משנה ז

כז וְהֵיא תִּטְרֹף כָּל מַה שֶּׁיִּמְכֹּר אוֹ יִתֵּן. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

כח וְקָשֶׁה לִי, אִם כֵּן פִּדְיוֹנָהּ נַמִּי כוּ', וַהֲרֵי אֲפִלּוּ מֵת קֹדֶם שֶׁנִּפְדֵּית אֵין הַיּוֹרְשִׁים חַיָּבִין לְפָדוֹתָהּ כִּדְמַסִּיק בַּגְּמָרָא. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָתָם כִּדְמְפָרֵשׁ בַּבְּרַיְתָא, שֶׁאֵין אֲנִי קוֹרֵא בָּהּ וְאוֹתְבִנָּךְ לִי לְאִנְתוּ, אֲבָל הָכָא אַף עַל פִּי שֶׁגִּרְשָׁהּ יָכוֹל לְקַיֵּם בָּהּ וְאוֹתְבִנָּךְ לִי לְאִנְתוּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה י

כט **חַיָּב כו'**. טַעֲמָא בַּגְּמָרָא, כְּדֵי שֶׁיִּקְפֹּץ אָדָם וְיִכְתֹּב לְבִתּוֹ כִּבְנוֹ, שֶׁכֵּן הוּא אוֹמֵר [יִרְמְיָה כט] קְחוּ נָשִׁים וְגוֹ' וְאֶת בְּנוֹתֵיכֶם תְּנוּ לַאֲנָשִׁים, בִּשְׁלָמָא בָּנִים בְּיָדֵיהּ קָיְמָא כו' אֶלָּא בָּנוֹת מִי קָיְמִין בְּיָדֵיהּ, וְכִי דָּרֵךְ אִשָּׁה לְחַזֵּר אַחֲרֵי אִישׁ, אֶלָּא הָא קָמַשְׁמַע לָן דִּנְלַבָּשָׁה וּנְכַסָּהּ וְנֵיתֵיב לָהּ מִידֵי כִּי הֵיכִי דְּקָפְצֵי עֲלָהּ וְנָסְבֵי לָהּ, וְאִי לֹא תִּקְנוּ דְּלֵירוּת אֶלָּא הַנְּדוּנְיָא אֲבָל מָנֶה וּמָאתַיִם וְתוֹסֶפֶת לֹא לֵירוּת, אַכַּתִּי מִמְנַע אָב וְלֹא כָּתַב, אַחֲרֵי שֶׁזֶּה מַקְפִּיד עַל שֶׁלּוֹ מִלְּהוֹרִישׁ לָהֶם [לִבְנֵי בִתּוֹ, אַף אֲנִי אֶמְשֹׁךְ יָדַי מִלְּהַרְבּוֹת לוֹ] נְדוּנְיָא, הִלְכָךְ הֻצְרְכוּ לְתַקֵּן לֵירַת כֶּסֶף כְּתֻבָּתָהּ. וְלֹא פְּלוּג רַבָּנָן בֵּין יָהֵיב הָאָב נְדוּנְיָא בֵּין לֹא יָהֵיב. וְלֹא תִּקְנוּ אֶלָּא בְּנִין דִּכְרִין. אֲבָל בַּת, אֲפִלּוּ בֵּין הַבָּנוֹת לֹא:

ל וּכְתֻבָּה עַצְמָהּ נִגְבֵּית מִמְּטַלְטְלֵי. וְטַעֲמָא, דִּכְתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין אֵינוֹ פָּשׁוּט בְּכָל הַיְשִׁיבוֹת, לְפִיכָךְ הֶעֱמִידוּהָ עַל דִּין הַגְּמָרָא. הָרַמְבַּ"ם:

משנה יא

לא **בָּנָן נָקְבִין**. תַּרְגּוּם וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת, בְּנִין וּבְנָן. וַאֲפִלּוּ הָכִי תְּנַן נָקְבִין, אַף עַל גַּב דְּלֹא צְרִיכָא, אִידֵּי דְּתָנָא בְּנִין דִּכְרִין, דְּהָתָם צָרִיךְ לְמִתְנֵי דִּכְרִין, דִּבְנִין שָׁם לְיוֹצְאֵי חֲלָצֵי הָאִישׁ בֵּין זְכָרִים בֵּין נְקֵבוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בָּנִים אַתֶּם וְגוֹ':

לב **וּמִתְּזָנָן כו'**. אַחַר מוֹתוֹ. הָרַמְבַּ"ם. דְּאִי בְּחַיָּיו, הָתְנַן בְּמַשְׁנָה ו' הָאָב אֵינוֹ חַיָּב בְּמְזוֹנוֹת בִּתּוֹ:

לג **חַיָּב**. פֵּרוּשׁ, אֲפִלּוּ לֹא כָּתַב לָהּ. וְעַל לֹא כָּתַב דִּלְעֵיל קָאֵי:

משנה יב

לד וְהַגְּרָסָא בְּדָלֶ"ת. וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת יוֹסֵף [בְּרֵאשִׁית לז], תַּרְגּוּמוֹ וּנְגִידוּ:

לה **בְּבֵיתִי**. יְתֵרָא הוּא. אָמְרִינַן בַּגְּמָרָא, לְמִדְרָשׁ בְּבֵיתִי וְלֹא בְּבִיקְתִי (פְּרוּשׁ בַּיִת צַר וְקָטָן), דְּיכוֹלִין הַיּוֹרְשִׁים לְדַחוֹתָהּ מֵהֶם כְּשֶׁאֵין לָאָב אֶלָּא בִּיקְתָא, וְלֹא קָאֵי דְּיוּקָא דִּבְבֵיתִי אַמְזוֹנֵי, דְּלְפִי בְּרָכַת הַבַּיִת מִיהָא יֵשׁ לָהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמַשְׁנָה ג' פֶּרֶק י"ב:

פרק ה

משנה א

א **לְהוֹסִיף**. מַשְׁמַע נוֹסָף עַל הַכְּתֻבָּה שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים וְשָׁם כְּתֻבָּה עָלָיו גַּם הוּא לַמּוֹכֶרֶת וְלַמּוֹחֶלֶת כו'. בַּגְּמָרָא:

ב **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה כו'**. מַסְקִינַן בַּגְּמָרָא הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה:

ג **כּוֹתֶבֶת**. מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דְּאִלּוּ בַּאֲמִירָה בְּעָלְמָא הֲוֵי כְּמַתָּנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה דִּתְנָאוֹ בָּטֵל, וְרַבִּי יְהוּדָה סְבִירָא לֵיהּ נַמִּי דִּכְתֻבָּה דְּרַבָּנָן כִּדְקָיְמָא לָן בְּסוֹף מְכִילְתָּא, אֶלָּא דַּחֲכָמִים עָשׂוּ חִזּוּק לְדִבְרֵיהֶם כְּשֶׁל תּוֹרָה:

משנה ב

ד אוֹ עָשׁוֹר, וְלֹא מִשְׁתַּעֵי אֱינִישׁ מֵעִקָּרָא תְּרֵי יוֹמֵי וְאָמַר לֵיהּ לֹא וְהָדָר לִישְׁתַּעֵי אוֹ עָשׁוֹר, אֶלָּא מַאי יָמִים, שָׁנָה כּוּ'. גְּמָרָא:

ה **לְאִישׁ**. כַּמָּה שְׁנוֹתָנִין לָהּ, אִם שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְאִם שְׁלֹשִׁים יוֹם שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְאֵין מַשְׁגִּיחִין בּוֹ אִם הוּא בָּחוּר אוֹ אַלְמָן. הָרַמְבַּ"ם:

ו **וּלְאַלְמָנָה**. פֵּרְשׁוּ הַפּוֹסְקִים מִן הַנִּשּׂוּאִין:

ז **נוֹתְנִין כּוּ**'. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּבַת כֹּהֵן לְכֹהֵן (בְּקִיאָה בִּשְׁמִירַת תְּרוּמָה וּלְמָכְרָהּ בִּימֵי טֻמְאָה). אֲבָל בַּת יִשְׂרְאֵל לְכֹהֵן דִּבְרֵי הַכֹּל מֻחֶזֶת חֲלִין וּמֻחֶזֶת תְּרוּמָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בַּאֲרוּסָה (וּבַת כֹּהֵן) דְּהוֹאִיל וְהִיא בְּבֵית אֲבִיהָ טָרַח אֲבִיהָ לְמָכְרָהּ בִּימֵי טֻמְאָה לְפִי שֶׁהוּא רָגִיל בְּכָךְ, אֲבָל בִּנְשׂוּאָה (שֶׁנּוֹתֵן לָהּ בַּעְלָהּ מְזוֹנוֹת בְּבֵיתָהּ), דִּבְרֵי הַכֹּל מֻחֶזֶת חֲלִין וּמֻחֶזֶת תְּרוּמָה, דְּכָל כְּבוּדָּה בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה, וְאָבִיהָ וְאַחֶיהָ אֵינָן אֻצְלָהּ שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בִּצְרָכֶיהָ. גְּמָרָא:

משנה ג

ח כֵּן כָּתַב רַשִׁ"י. וְהִקְשָׁה רַבֵּנוּ תַּם, דְּאִם כֵּן אֲפִלּוּ אָכְלָה כַּמָּה שָׁנִים בִּפְנֵי הַבַּעַל אֵינָהּ אוֹכֶלֶת בִּפְנֵי הַיָּבָם, וְהֵיכִי קָתָנֵי חָסֵר יוֹם אֶחָד בִּפְנֵי הַיָּבָם. וְעוֹד, דַּהֲוָה לֵיהּ לְמִתְנֵי הַיְבָמָה אֵינָהּ אוֹכֶלֶת כּוּ'. לְפִיכָךְ פֵּרֵשׁ רַבֵּנוּ תַּם דְּדְוָקָא כְּשֶׁלֹּא אָכְלָה בִּפְנֵי הַבַּעַל הוּא דְּלֹא אָכְלָה בִּפְנֵי הַיָּבָם, דְּהַיָּבָם אֵינוֹ מַאֲכִיל, אֲבָל אָכְלָה בִּפְנֵי הַבַּעַל אוֹכֶלֶת נַמִּי בִּפְנֵי הַיָּבָם. וְטַעֲמָא עַיִן בְּתוֹסָפוֹת וּבְתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט **שֶׁתִּכָּנֵס**. שֶׁמִּתְיַחֵד עִמָּהּ וְיַפְרִישֶׁנָּה לוֹ. הָרַמְבַּ"ם. וְהָר"ן פֵּרֵשׁ, דְּחֻפָּה לְאוֹ הַיְנוּ יִחוּד, אֶלָּא כָּל שֶׁהֻבִיאָה הַבַּעַל מִבֵּית אָבִיהָ לְבֵיתוֹ לְשֵׁם נִשּׂוּאִין:

משנה ד

י וְהַמּוֹתָר קְנוּי לוֹ בְּמֵעָה כֶּסֶף שֶׁתִּקְּנוּ לוֹ חֲכָמִים שֶׁיִּתֵּן לָהּ בְּכָל שַׁבָּת מָעָה כֶּסֶף לְצָרְכֶיהָ לְבַד הַמְּזוֹנוֹת. וּלְמַאי דְּקָיְמָא לָן דִּיכוֹלָה לוֹמַר אֵינִי נְזוֹנִית וְאֵינִי עוֹשָׂה, הוּא הַדִּין וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁיְּכוֹלָה לוֹמַר אֵינִי נוֹטֶלֶת הַמֵּעָה וְאֵינִי נוֹתֶנֶת מוֹתָר כּוּ'. וְהָא דְּקָדִישׁ, מוֹקֵי רַב וּשְׁמוּאֵל דְּהַיְנוּ לְאַחַר מִיתָה כְּשֶׁיִּרָשֶׁנָּה, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ מַעֲלֶה לָהּ מָעָה. וְנָקֵט מוֹתָר דְּאַף עַל גַּב דְּלֹא שְׁכִיחַ דְּמַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם, וְכָל שֶׁכֵּן מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ עַצְמָן. הָר"ן. וּמַה שֶּׁכָּתַב הָר"ב

וְלֹא הִקְדִּישׁ כוּ', רוֹצֶה לוֹמַר אֲפִלּוּ לֹא הִקְדִּישׁ כוּ', דְּאֲלוּ הִקְדִּישׁ כָּל שֶׁכֵּן הוּא דְּקָדִישׁ לְאַחַר מִיתָה:

משנה ה

יא רַשְׁ"י. וּפְרוּשׁוֹ, נוֹתַנְתּוֹ לְאוֹתוֹ דָּבָר שֶׁטּוֹחֶנֶת:

יב **וְאוֹפָה**. פַּת. רַשְׁ"י:

יג **בַּצֶּמֶר**. דְּאִלּוּ בַּפִּשְׁתָּן לֹא פְּסִיקָא לֵיהּ, דְּהַיְנוּ כִּיתְנָא רוֹמִיתָא, שֶׁאֵינוֹ כּוֹפָהּ לַעֲשׂוֹת בּוֹ לְפִי שֶׁמַּסְרִיחַ אֶת הַפֶּה וּמְשַׁרְבֵּט אֶת הַשִּׁפָּתַיִם. פֵּרַשׁ רַשְׁ"י פּוֹשְׁטָן כְּמִין שַׁרְבִּיט עַד שֶׁנַּעֲשׂוֹת גְּדוֹלוֹת, עַל יְדֵי שֶׁהִיא צְרִיכָה לִשְׁרוֹת הַחוּט תָּמִיד בְּרֹק. גְּמָרָא:

יד **לֹא טוֹחֶנֶת**. גְּמָרָא, הָא שְׁאָרָא עָבְדָה. וְתֵימָא לֵיהּ עַיְלִית לָךְ אִשָּׁה אַחֶרֶת בִּמְקוֹמִי. מִשּׁוּם דְּאָמַר לָהּ הָא טָרְחֵי לְדִידִי וּלְדִידָהּ, קַמֵּי דִּידָךְ מַאן טָרַח. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו לְשׁוֹן רַשְׁ"י, לֵילֵךְ בִּשְׁלִיחוּת לְהָבִיא לוֹ מִבֵּית לָעֲלִיָּה:

טז בַּגְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י, לְפָרֹס לוֹ סָדִין וּלְבָדִין, דָּבָר שֶׁאֵינוֹ טוֹרֵחַ. וּבְכִפְיָה הָנֵי לֹא כָּפֵי לָהּ, אֶלָּא חֲכָמִים הִשִּׁיאוּהָ עֵצָה טוֹבָה לְהַנְהִיג זֹאת בְּיִשְׂרָאֵל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז **אַף כוּ'**. כְּלוֹמַר, אַף עַל פִּי שֶׁבִּרְצוֹנוֹ אֵינָהּ עוֹשָׂה מְלָאכָה, יוֹצִיא כוּ'. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאִם אֵין רְצוֹנוֹ שֶׁלֹּא תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה שֶׁיָּכוֹל לְכוֹפָהּ. אֲבָל לְעִנְיַן הַטַּעַם לֹא קָאֵי עֲלֵיהּ אַף דְּטַעֲמוֹ שֶׁל רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל פּוֹחֶת מִטַּעֲמוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

יח **הַמַּדִּיר**. וְדַע שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁתִּרְאֶה הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ, רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁהוּא אוֹסֵר הֲנָאָתוֹ עָלֶיהָ אִם תַּעֲשֶׂה כָּךְ. אֲבָל אִם אוֹמֵר לָהּ הֲרֵינִי אוֹסֵר עָלַיִךְ שֶׁלֹּא תַּעֲשֶׂה כָּךְ אֵין בִּדְבָרָיו כְּלוּם. הַמַּגִּיד:

יט **יוֹצִיא**. לֹא נִזְכַּר בַּגְּמָרָא כַּמָּה זְמַן הַהַדָּרָה. וּבַטּוּר כָּתַב שִׁבְעָה יָמִים. וְהַיְנוּ בְּהִדִּירָהּ מֵהֲנָאתוֹ. אֲבָל מִנְּכָסָיו עַיֵּן רֵישׁ פֶּרֶק ז'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

כ גְּמָרָא. וְיָהֵיב טַעֲמָא, דְּאֵינוֹ דּוֹמֶה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ לְמִי שֶׁאֵין לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י, אַף כָּאן, בְּלֹא נֶדֶר דַּעְתָּהּ נוֹחָה לְבַעְלָהּ שֶׁמָּא יָבֹא בְּתוֹךְ הַזְּמַן, אֲבָל זוֹ מִשֶּׁהִדִּירָהּ הֲרֵי הִיא כְּמִי שֶׁאֵינָהּ מְצַפָּה לַבַּעַל:

כא **שִׁלְשִׁים יוֹם**. אַף עַל פִּי שֶׁמְּבַטְּלִין בָּזֶה עוֹנָתָן כִּדְמוֹכָח מַתְנִיתִין. וּבַגְּמָרָא, שֶׁעוֹנַת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת, וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י שֶׁהוּא לֵיל תַּעֲנוּג וְשִׂמְחָה וּשְׁבִיתָה כוּ'. וְדַעַת הָרַ"ן דִּלְכָךְ לֹא הֻזְכַּר בְּמַתְנִיתִין עוֹנַת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, לְפִי דְּעוֹנָתָן מִשְׁתַּנֵּית כְּפִי מַה שֶּׁהֵם צְרִיכִים בְּעֵסֶק לִמּוּדָם לְנַדֵּד שֵׁנָה מֵעֵינֵיהֶם, וְאֵין כָּל הַזְּמַנִּים שָׁוִים בָּזֶה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כב **הָאֲמוּרָה כוּ'**. כְּלוֹמַר מִצְוַת עוֹנָה שֶׁהִיא אֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, כָּךְ הִיא הַמִּדָּה. אֲבָל אֵין מִלַּת הָאֲמוּרָה מוּסָבֶת עַל זְמַנָּם שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁזֶּה לֹא מִקְרֵי אֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם סֶמֶךְ מִן הַמִּקְרָאוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כג וְזֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסָפוֹת, עַל שֵׁם שֶׁמַּדְרִיכָם לֵישֵׁב בְּטוּלָא דְאַפַּדְנַיְיהוּ:

משנה ז

כד הָרַמְבַּ"ם. וְאַף עַל גַּב דְּסָבִירָא לֵיהּ דִּיכוֹלָה אִשָּׁה לוֹמַר אֵינִי נִזּוֹנֶת וְאֵינִי עוֹשָׂה, יֵשׁ לוֹמַר שֶׁסּוֹבֵר דְּלֹא אָמְרִינַן שֶׁיְּכוֹלָה לוֹמַר כָּךְ אֶלָּא כְּדֵי לְהַפְקִיר מִטְּוִיַּת צֶמֶר שֶׁהוּא מִידֵי דְּקַיְיצִ כוּ', אֲבָל כָּל שְׁאָר מְלָאכוֹת צְרִיכָה לַעֲשׂוֹת אֲפִלּוּ אָמְרָה אֵינִי נִזּוֹנִית:

כה **מוֹסִיפִין**. וְלֹא דָמִי לְמַדִּיר, לְפִי שֶׁהַמּוֹרֵד כָּל שָׁעָה עוֹמֵד בְּמִרְדּוֹ וּכְדֵי שֶׁיַּחֲזֹר מִמִּרְדּוֹ מוֹסִיפִין, אֲבָל מַדִּיר כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא פֶּתַח לְנִדְרוֹ מָה בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת, וּלְפִיכָךְ אֵין מוֹסִיפִין אֶלָּא יוֹצִיאָהּ וְיִתֵּן כְּתֻבָּה לְסוֹף שָׁבוּעַ אֶחָד. הָר"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כו **מוֹסִיפִין כוּ'**. מִלְּבַד מֵאִסּוּר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה שֶׁעוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יִגָּרַע. שֶׁאִם שְׁנָאָהּ יְשַׁלַּח, אֲבָל לְעַנּוֹת אָסוּר. הָרַמְבַּ"ם:

כז **שְׁלֹשָׁה**. בַּגְּמָרָא, דִּלְכָךְ לֹא אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה וָחֵצִי, שֶׁיִּהְיֶה מַחֲצִית שִׁעוּרָא דְּאִתְתָּא, לַחֲצָאִין אִי אֶפְשָׁר, דְּהַאי דְּפוֹחֲתִין לָאִשָּׁה שִׁבְעָה דִינָרִין הֵינוּ דִּינָר לְיוֹם, אֲבָל בָּאִישׁ דְּמוֹסִיפִין לָהּ אִי יֶהֱיֵב לָהּ עוֹד חֲצִי דִּינָר כְּנֶגֶד יוֹם הַשַּׁבָּת מֵחֲזִי כִּשְׁכַר שַׁבָּת, שֶׁהֲרֵי אֵין מוֹסִיפִין לְכָל הַשָּׁבוּעַ בְּיִחַד שֶׁיְּהֵא שְׂכַר שַׁבָּת מֻבְלָע בַּכְּלָל, אֶלָּא מַה שֶּׁעוֹלֶה בְּכָל יוֹם וְיוֹם, שֶׁמָּא יִתְפַּיֵּס בְּאֶמְצַע הַשָּׁבוּעַ. וּבִירוּשַׁלְמִי מְפָרֵשׁ, כְּנֶגֶד שֶׁבַע מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ. וְגַבֵּי הַמּוֹרֵד דְּמוֹסִיפִין שְׁלֹשָׁה, כְּנֶגֶד שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעוֹנָתָהּ. תּוֹסָפוֹת חֲדָשִׁים:

כח פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שַׁבָּתוֹת מַמָּשׁ, שֶׁהֵם יָמִים שֶׁאֵינָם שֶׁל מְלָאכָה וְהַכֹּל מְצוּיִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבְבֵית הַמִּדְרָשׁ:

כט דְּאֵינוֹ דוֹמֶה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּת כוּ':

משנה ח

ל **מִשְׁנֵי קַבִּין**. הֵם שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה סְעָדוֹת, וּשְׁתֵּי סְעָדוֹת יְתֵרוֹת לְאָרְחֵי וּפָרְחֵי. גְּמָרָא:

לא **קְטָנִית**. וְכֵן גְּרוֹגָרוֹת אוֹ דְּבֵלָה לֶאֱכֹל בָּהֶן אֶת הַפַּת. וְשֶׁמָּן לַאֲכִילָה וּלְהַדְלָקַת הַנֵּר. הָרַמְבַּ"ם:

לב **מִטָּה כוּ'**. לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם מִטָּה מֻצַּעַת. וְכֵן לְשׁוֹן רַשִׁ"י בַּגְּמָרָא, עוֹר שְׁטוּחַ עַל מִטָּה. וּפָרִיךְ בַּגְּמָרָא, וְתִסְגֵּי לָהּ בְּכָךְ. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת, דְּמִמַּפָּץ לֹא פָּרִיךְ, דִּנְהִי דְּלִשְׁכִּיבָה אֵינָהּ צְרִיכָה דְּאִית לָהּ מִטָּה, לְסְמִיכָה מִיהָא צְרִיכָה (עַד כָּאן). וּלְגִרְסַת הָעָרוּךְ פָּרִיךְ גַּם מִמַּפָּץ. גַּם הָרַמְבַּ"ם הֶעְתִּיק מַפָּץ אוֹ מַחֲצֶלֶת:

לג דְּמִמּוֹעֵד לְמוֹעֵד לֹא קָאֵי אֶלָּא אַמִּנְעָלִים. דְּתַנְּא בְּמָקוֹם הָרִים קָאֵי, דְּלֹא סַגֵּי בְּלֹא תְּלָתָא זוּגֵי מְסָאנֵי, וְאַגַּב אוֹרְחֵיהּ קָמַשְׁמַע לָן דְּנִתְבִּינְהוּ נִיהֲלָהּ בַּמּוֹעֵד, כִּי הֵיכִי דְּלֶהֱוֵי לָהּ שִׂמְחָה בְּגַוַיְהוּ. גְּמָרָא. וּמֵהַאי טַעֲמָא דְּבְמָקוֹם הָרִים קָאֵי, לֹא תְּנַן דְּיָהֵיב לָהּ צִיבֵי לְבַשֵּׁל, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ. אִי נַמִּי הַאי תַּנָּא לֹא חָשִׁיב מִידֵי דְּאַכְשׁוֹרֵי אֲכִילָה. הָרַ"ן:

לד **חֲמִשִּׁים זוּז**. בְּשֶׁל מְדִינָה קָאָמַר וְכוּ'. וְאֵינָן עוֹלִין אֶלָּא עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה זוּזֵי צוֹרִי. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לה **וְהַשְּׁחָקִים**. וְהֵם מוֹתַר הַכְּסוּת. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ט

לו כְּגוֹן פְּרוּטָה לְכִבּוּס אוֹ לְמֶרְחָץ וְכַיּוֹצֵא בָהֶן. הָרַמְבַּ"ם:

לז וְסָתַם לָן תַּנָּא כְּמִדַּת תַּלְמִיד חָכָם. וְאֶפְשָׁר נַמִּי שֶׁמִּצַּד עֹנֶג שַׁבָּת מְחַיֶּבֶת הָעוֹנָה בּוֹ לְכָל אָדָם:

לח **וְאִם אֵין כּוּ'**. לָאו לְמֵימְרָא דְּבָדִידֵיהּ תַּלְיָא כוּ', אֶלָּא הָכִי קָאָמַר, שֶׁאִם שָׂתְקָה הִיא וְלֹא תָּבְעָה מָעָה כֶּסֶף לִצְרָכֶיהָ וְעָשְׂתָה מוֹתָר, הֲרֵי הוּא לְעַצְמָהּ וְאֵין הַבַּעַל יָכוֹל לוֹמַר וּתְרָה. וְהוּא הַדִּין וְכָל שֶׁכֵּן בְּמִזּוֹנוֹת וּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ דְּאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר וּתְרָה. רַ"ן:

לט **וּמַה הִיא כּוּ'**. הָכִי קָאָמַר, מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ כַּמָּה הֲוֵי דְּלֵידַע מוֹתַר דִּידָהּ כַּמָּה. גְּמָרָא:

מ דְּבְצֶמֶר אַיְרִינְן כְּדְתָנֵן לְעֵיל. אֲבָל בְּפִשְׁתָּן אֵין חִלּוּק, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָר"ב בְּמִשְׁנָה א' פֶּרֶק י"א דְּנָגָעִים:

מא **וּמוֹסִיפִין כּוּ'**. יַיִן וּדְבָרִים שֶׁיְּפִים לֶחָלָב. הָרַמְבַּ"ם:

מב **כְּבוֹדוֹ**. דְּעוֹלָה עִמּוֹ:

פרק ו

משנה א

א **מְצִיאַת כּוּ'**. מַאי קָמַשְׁמַע לָן, תְּנִינָא כוּ'. בָּשְׁתָּהּ וּפְגָמָהּ אִצְטְרִיכָא לֵיהּ, וּפְלַגְתָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא וְרַבָּנָן. גְּמָרָא:

ב **וּפְגָמָהּ**. וְשֶׁבֶת מִלְּתָא דְּפִשִׁיטָא הוּא דַּהֲוֵי דְּבַעַל, שֶׁהֵיא מִתְבַּטֶּלֶת מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ. וְצַעַר פְּשִׁיטָא דַּהֲוֵי דִּידָהּ כְּדְאָמַר בְּפֶרֶק הַחוֹבֵל צַעֲרָא דְּגוּפָא לֹא תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנָן. וְרִפּוּי נוֹתֵן לְרוֹפֵא לְרַפְּאוֹתָהּ. הָרֹא"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג **שֶׁבַּסֵּתֶר**. פְּגָם שֶׁבַּסֵּתֶר, בְּמָקוֹם שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם יְכוֹלִין לִרְאוֹת. שֶׁבַּגָּלוּי, שֶׁפְּגָמָהּ בְּמָקוֹם שֶׁנִּרְאֶה לַכֹּל. בֹּשֶׁת שֶׁבַּסֵּתֶר, שֶׁבְּיָשָׁהּ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ. שֶׁבַּגָּלוּי, שֶׁבְּיָשָׁהּ בִּפְנֵי כָל אָדָם. תּוֹסָפוֹת:

ד **קַרְקַע**. שֶׁהֲרֵי זֶה כִּשְׁאָר נְכָסִים הַנּוֹפְלִים לָהּ, שֶׁהֵן תְּלוּיִין. רַשְׁ"י:

משנה ב

ה רַשְׁ"י. וְהוּא תֵּימָה, דְּהָא קַיְמָא לַן כְּאַדְמוֹן בְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק י"ג יְכוֹלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר אוֹ כְּנֹס אוֹ פְּטֹר. אֶלָּא הָכִי פֵּרוּשׁוֹ, שֶׁאִלּוּ הָיָה אָחִיו קַיָּם הָיָה כּוֹנֵס וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ בְּדַיָּנִים, דְּדְבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה הֵן. אֲבָל יָבָם לֹא, שֶׁלֹּא פָּסַק אֶלָּא עַל מְנָת שֶׁיַּכְנִיס הָאָח. הָר"ן:

משנה ג

ו טַעֲמָא דְּמַתְנִיתִין בַּיְרוּשַׁלְמִי, מָה רָאוּ לוֹמַר בִּכְסָפִים כו', דְּמִדִּינָא כָּל מַה שֶּׁהָאִשָּׁה מַכְנֶסֶת בֵּין כְּסָפִים בֵּין כֵּלִים אֵין הַבַּעַל רַשַּׁאי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אֶלָּא שֶׁיִּהְיוּ מְיֻחָדִים לָהּ, וְכֵן הִיא אֵינָהּ רַשָּׁאָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֵלֶיהָ, אֶלָּא עָשׂוּ חֲכָמִים תַּקָּנָה בֵּינֵיהֶם שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ הוּא בַּכְּסָפִים וְיִרְוִיחַ בָּהֶן וְיוֹסִיף שְׁלִישׁ, וּכְשֶׁהִכְנִיסָה לוֹ שׁוּם דְּהַיְנוּ בְּגָדִים וְכֵלִים הַנִּשּׁוֹמִין, שָׁמוּ דַּעְתָּהּ שֶׁרוֹצָה הִיא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֵלֶיהָ וְשֶׁיִּפְחֹת הַבַּעַל בִּכְתֻבָּתָהּ חֹמֶשׁ מִשָּׁוְיָן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז וְר"ח פֵּרֵשׁ דְּמַיְרֵי כְּגוֹן שֶׁפָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן. דִּכְשֶׁאָמְרָה שׁוּם בְּמָנֶה שָׁוֶה מָנֶה, מַשְׁמַע שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יְהֵא שָׁוֶה אֶלָּא מָנֶה יִכְתֹּב לָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ מָנֶה, וּלְפִיכָךְ אֵין לוֹ אֶלָּא מָנֶה בִּלְבָד וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיִּשָּׁוֶה שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד סֶלַע וְדִינָר, אֲבָל שׁוּם בְּמָנֶה סְתָם, הֵיא נוֹתֶנֶת שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד סֶלַע וְדִינָר, דְּהָכִי קָאָמְרָה לֵיהּ, שֶׁתַּכְנִיס לוֹ שׁוּם, בְּמָנֶה שֶׁיִּכְתֹּב לָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ, הִלְכָךְ צְרִיכָה לְהוֹסִיף חֹמֶשׁ:

משנה ד

ח דִּלֹּא תֵּימָא מְרֻבֶּה דְּנָפֵישׁ רִוְחָא לְפִיכָךְ רָאוּי לְהוֹסִיף שְׁלִישׁ, אִי נַמִּי בְּמֵעָטִים מִשּׁוּם דְּזוּטָר זִיוְנָא, פֵּרוּשׁ הוֹצָאוֹת וְאַחֲרָיוּת. גְּמָרָא:

ט פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י, דִּלֹּא תֵּימָא שׁוּמָא רַבָּה הוּא דָּרֵךְ הַשַּׁמָּאִים לְהַעֲלוֹתוֹ עַל שָׁוְיוֹ, אִי נַמִּי שׁוּמָא זוּטָא אִיכָּא דְּמַעֲלוּ לָהּ טְפֵי שֶׁלֹּא תִּתְבַּזֶּה בְּעֵינֵי הַנּוֹעָדִים:

י אִבַּעְיָא בַּגְּמָרָא, וּפֵרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת, דְּוַדַּאי נִרְאֶה דַּעֲשָׂרָה דִּינָר יִתֵּן לָהּ לְכָל מָנֶה לְהִתְקַשֵּׁט לְעוֹלָם. דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי בְּמְהֵרָה יִכְלֶה הַמָּמוֹן. וְהָכִי מִבַּעְיָא לְהוּ, אִם יִתֵּן בְּבַת אַחַת וְהִיא תִּשְׁמְרֶנּוּ לְהִתְקַשֵּׁט בּוֹ עַד שֶׁתִּכְלֶה וּמִשָּׁם וְאֵילְךְ אֵין קִצְבָה לְתַכְשִׁיטִין וְיִתֵּן לְפִי כְּבוֹדָהּ, אוֹ לֹא יִתֵּן בְּבַת אַחַת אֶלָּא כְּדֵי קִשּׁוּטָהּ לְיוֹם:

משנה ה

יא **מַחֲמֹשִׁים זוּז**. מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא כֶּסֶף מְדִינָה, כִּדְתָנַן אִם יֵשׁ בַּכִּיס כו', וְאִי אָמַרְתְּ צוֹרִי, כַּמָּה יְהֵבִינַן לָהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יב **לְפִי כְבוֹדָהּ**. וְאֶפְשָׁר שֶׁחֲמִשִּׁים זוּז נוֹתְנִין לָהּ אֲפִלּוּ אֵינָם בַּכִּיס, שֶׁמְּחַיְּבִין אֶת הַגַּבָּאִים לְלָווֹת. דְּאִי בְּיֶשְׁנָן בַּכִּיס דַּוְקָא, מַאי אִירְיָא חֲמִשִּׁים, אֲפִלּוּ טוּבָא נַמִּי לְפִי כְבוֹדָהּ. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

יג **מִדַּעְתָּהּ**. רְבוּתָא קָמַשְׁמַע לָן, דְּאַף עַל פִּי שֶׁנִּתְרַצֵּית אֵין מְחִילָתָהּ מְחִילָה. רַשְׁ"י:

יד **בְּמֵאָה אוֹ בַחֲמִשִּׁים**. אִצְטָרִיךְ לְמִתְנֵי בְּמֵאָה, דְּלֹא תֵּימָא שֶׁפְּטָרוּ עַצְמָן בְּהוֹסָפָה זוֹ הוֹאִיל וְהוֹסִיפוּ עַצְמָן עַל שִׁעוּר הָרָאוּי. וְאִצְטָרִיךְ נַמִּי בַּחֲמִשִּׁים, לְמֵימַר דַּאֲפִלּוּ הָכִי אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהוֹצִיא מִיָּדָן אֶלָּא כְּשֶׁתַּגְדִּיל וְלֹא קֹדֶם לָכֵן, אַף עַל פִּי שֶׁהִשְׁיאוּהָ וְלֹא נָתְנוּ לָהּ אֶלָּא הַפָּחוּת שֶׁבַּשִּׁעוּרִין, אֲפִלּוּ הָכִי אֵין לָהּ עֲלֵיהֶם דִּין הַפָּרְנָסָה אֶלָּא לְאַחַר שֶׁתַּגְדִּיל. נִרְאֶה לִי:

טו וְלֹא כָּתַב בְּקִצָּרָה וְאִם לֹא הִשְׁיא כוּ', מִשּׁוּם דְּלֹא תַּלְיָא מִידֵּי בְּהִשִּׁיא וְלֹא הִשִּׁיא, אֶלָּא בְּאֶמְדָּנָא אִי וַתָּרָן אוֹ קַמְצָן, אַף עַל גַּב דְּלֹא הִשִּׁיא וְלֹא גִּלָּה דַּעְתּוֹ בְּהַשְׁאַת בַּת. וְהָא דְּנַקַט הִשִּׁיא, לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחַן דְּרַבָּנָן דִּפְלִיגֵי עֲלֵיהּ אֲפִלּוּ בְּהִשִּׁיא. כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא. וְהָכִי מְפָרֵשׁ לְשׁוֹן הָרַ"ב:

טז כָּל זֶה אַיְרֵי בִּגְדוֹלָה הַנִּשֵּׂאת, רוֹצֶה לוֹמַר כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה. אֲבָל קְטַנָּה לָאו בַּת מְחִילָה הִיא, וַאֲפִלּוּ לֹא מָחֲתָה וְלֹא מִתַּזְּנָה אֲפִלּוּ הָכִי כְּשֶׁתַּגְדִּיל יְכוֹלָה לְהוֹצִיא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז **פְּעָמִים כוּ'**. מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דְּלֵיכָא לְמֵימַר עָנִי וְעָשִׁיר בְּנָכְסִים. דְּאִם כֵּן הֵיכִי קָאָמַר תַּנָּא קַמָּא כִּדְמַעֲקַרְא, וּבְעָשִׁיר וְהֶעֱנִי הָא לֵית לֵיהּ, אֶלָּא, עָנִי בְּדַעַת, שֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ לִתֵּן לָהּ נְדָנִית עָשִׁיר אֶלָּא נְדָנִית עָנִי. וְכֵן עָשִׁיר, [עָשִׁיר] בְּדַעַת:

יח **שָׁמִין**. כְּלוֹמַר רוֹאִין שֶׁכְּנֶגְדּוֹ הַאֵיךְ מִתְפַּרְנְסוֹת מִנְּכָסִים כָּאֵלּוּ. הָרַ"ן:

משנה ז

יט **נֶאֱמָן כוּ'**. שֶׁלֹּא יְעַכֵּב לְעַצְמוֹ. תְּנֵם לוֹ וְהוּא יִקְנֶה לִי שָׂדֶה לְכְשֶׁאֶרְצֶה. רַשְׁ"י. וְלִרְבוּתָא לְרַבִּי מֵאִיר מְפָרֵשׁ כָּךְ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כ וַאֲפִלּוּ צָוָה כְּשֶׁהוּא בָּרִיא. דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי, מַה מְּצָוָה דְּקָאָמַר, הֲרֵי דִּבְרֵי שְׁכִיב מֵרַע כִּכְתוּבִין וְכִמְסוּרִין דָּמוּ, וְלֹא שַׁיְּךְ מְצָוָה כוּ' אֶלָּא דְּבָרָיו שְׁרִירִין וְקַיָּמִין. וְנַפְקָא מִנַּהּ דְּלֹא אָמְרִינַן מְצָוָה כוּ' אֶלָּא כְּשֶׁהִשְׁלִישׁ מִתְּחִלָּה לְכָךְ. אִי נַמִּי, דַּוְקָא בְּמֵת נוֹתֵן בְּחַיֵּי מְקַבֵּל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כא **מְכוּוָּרָה**. וְרַבִּי מֵאִיר סָבַר דְּאֵינָהּ יְכוֹלָה לְמָכְרָהּ. תּוֹסְפוֹת. כְּלוֹמַר וּבְהָא הוּא דְּפְלִיגִי. אֲבָל בְּמְצָוָה לְקַיֵּם, אַף רַבִּי יוֹסֵי מוֹדֶה, אֶלָּא דִּבְכִי הָא שְׁאנֵי כֵּיוָן שֶׁיְּכוֹלָה לְמָכְרָהּ. הָרַ"ן:

כב גְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י שֶׁאַף הָאָב לֹא עָלָה בְּדַעְתּוֹ לְמָסְרָהּ בְּיַד שָׁלִישׁ אֶלָּא עַד שֶׁתִּנָּשֵׂא, דְּמִשֶּׁנִּשֵּׂאת הַבַּעַל זַכַּאי לֶאֱכֹל פֵּרוֹת:

פרק ז

משנה א

א כֵּיוָן שֶׁהוּא מַדִּיר אוֹתָהּ בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה לֵהָנוֹת מִשֶּׁלּוֹ כּוּ', דְּאִלּוּ בְּתַשְׁמִישׁ לָאו כָּל כְּמִינֵיהּ, אֶלָּא בְּאוֹמֵר הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי, לְפִי שֶׁאֵין מַאֲכִילִין לְאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ. הָרַ"ן:

ב וְתֵימַהּ, דַּאֲפִלּוּ אִם מַסְפִּיקִים אֵיךְ יָחוּל הַנֵּדֶר, דְּהָא קַיְמָא לָן דְּעִקַּר תַּקָּנְתָּא מְזוֹנוֹת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּפֶרֶק ה' מִשְׁנָה ד', וְנִמְצָא שֶׁהוּא מְשַׁעְבֵּד לָהּ לְמְזוֹנוֹת, אֶלָּא שֶׁחָכָמִים תִּקְּנוּ לוֹ כְּנֶגֶד זֶה שֶׁיִּהְיֶה מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ שֶׁלּוֹ, וְכֵיוָן שֶׁהוּא מְשַׁעְבֵּד לָהּ אֵין [כֹּחַ] בַּנֵּדֶר לְהַפְקִיעַ אַף עַל פִּי שֶׁיִּהְיֶה מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ מַסְפִּיקִין לָהּ כּוּ'. הִלְכָךְ קְצוּר לָשׁוֹן אֲנִי רוֹאֶה בְּכָאן, שֶׁהָיָה לוֹ לְהָרַ"ב לְהַתְנוֹת עוֹד כְּדַאֲתָנִי בַּגְּמָרָא בְּאוֹמֵר לָהּ צְאִי מַעֲשֶׂה יָדַיִךְ בִּמְזוֹנוֹתַיִךְ, וְכֵיוָן דְּמַסְפִּיקִין לָהּ יָכוֹל לְהַדִּירָהּ וְהַנֵּדֶר חָל כּוּ'. וּמֵירֵי שֶׁשָּׁתְקָה (דְּאִם לֹא כֵּן אֵינוֹ מִיפְטַר בְּכָךְ, דְּאִם כֵּן מַה הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקָּנָתָן) דְּאִלּוּ לֹא רָצְתָה בְּדָבָר זֶה וְלֹא סָמְכָה דַּעְתָּהּ הֲוָה לָהּ לְתָבְעוֹ, אוֹ לוֹמַר אֵין מַעֲשֶׂה יָדַי מַסְפִּיקִין לִי:

ג **שְׁלֹשִׁים יוֹם כּוּ'**. כְּלוֹמַר עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם מִמְּתִינִין, בֵּין אִם פֵּרֵשׁ נִדְרוֹ וְשִׁלְּמוֹ, אוֹ לֹא פֵּרֵשׁ וְהִתִּיר נִדְרוֹ. דַּהֲלָכָה כִּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר אֲפִלּוּ בְּסָתָם כּוּ':

ד כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ יָזוּז לֹא עָבִיד שְׁלִיחַ. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמִשְׁנָה ו' פֶּרֶק ו' דְּגִטִּין בְּאוֹמֵר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ קוֹלִי יִכְתֹּב גֵּט דְּעַבְדִּינְהוּ שְׁלוּחִים. גְּמָרָא. וְדַוְקָא נַמִּי כְּשֶׁאוֹמֵר כָּל הַמְפָרְנֵס, דְּלְעָלְמָא קָאָמַר. אֲבָל אִם אוֹמֵר לְיַחִיד אִם תְּזוּן לֹא תַּפְסִיד, הֲוֵי שְׁלוּחוֹ, כִּדְמוּכָח בְּסוֹף פֶּרֶק ד' דִּנְדָרִים. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם. וְשָׁרֵי נַמִּי עַל יְדֵי חֲנָוָנִי:

ה וְהָא דְּהַמַּשְׁרֶה בְּמִשְׁנָה ח' פֶּרֶק ה', שֶׁלֹּא עַל יְדֵי נֶדֶר הוּא. הָרַמְבַּ"ם. וּבַיְרוּשַׁלְמִי, דְּלְעֵיל דַּוְקָא כְּשֶׁקִּבְּלָה עָלֶיהָ:

ו **חֹדֶשׁ**. אַבַּיֵי אָמַר, בְּכֹהֶנֶת לְחוּד פָּלֵיג. וְחֹדֶשׁ הַיְנוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם כִּדְאָמַר תַּנָּא קַמָּא. וְרָבָא אָמַר, חֹדֶשׁ מָלֵא וְחֹדֶשׁ חָסֵר [נַמִּי] אֵיכָּא בֵּינַיְהוּ. גְּמָרָא:

ז **וּבְכֹהֶנֶת**. רוֹצֶה לוֹמַר אֵשֶׁת כֹּהֵן. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ב

ח גְּמָרָא. דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי, מַאי שְׁנָא לְעֵיל דִּתְנַן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמֵירֵי אֲפִלּוּ בְּסָתָם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי שָׁם, וְטַעֲמָא דְּשָׁאנֵי הֵיכָא דְּנָדַר אִיהוּ, דְּסָבְרָה מִרְתַּח רָתַח עָלַי וְהַשְׁתָּא מוֹתִיב

דַּעְתֵּיהּ. אֲבָל הָכָא דְּנָדְרָה אִיהִי וְשָׁתַק לָהּ, סָבְרָה מִסְנָא הוּא דְּסָנֵי לִי הוֹאִיל וְאִשְׁתִּיק וְלֹא הֵפֵר, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לָגוּר אֶצְלוֹ כְּלָל כוּ':

משנה ד

ט **שֶׁלֹּא תֵלֵךְ כוּ'**. שֶׁאֲמָרָה קוֹנָם [תַּשְׁמִישְׁךְ] עָלַי. דְּאִם לֹא כֵּן אֶלָּא אָמְרָה קוֹנָם בֵּית אָבִי עָלַי אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. טוּר:

י **חֹדֶשׁ**. עַל כָּרְחֵךְ בְּמִפָּרֶשֶׁת [בְּהֶדְיָא] חֹדֶשׁ אַיְרֵי. דְּאִי בְּסָתָם, הָא קַיְמָא לָן לְעֵיל נָדְרָה אֵיהִי וְקַיֵּם אִיהוּ יוֹצִיא מִיָּד. בֵּית יוֹסֵף:

יא **אַחֶרֶת**. דֶּרֶךְ בְּתֵם לְלֶכֶת אֶצְלָם בָּרְגָלִים. רֶגֶל אֶחָד מָצְיָא מוֹקְמַת אַנַּפְשָׁהּ, [שְׁלֹשָׁה לֹא מָצְיָא מוֹקְמָא]. רַשְׁ"י:

משנה ה

יב **הָאֵבֶל**. שֶׁנִּדְרָה הֵיא וְתָלְתָה בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, וְקַיֵּם לָהּ הוּא. טוּר:

יג **עַל מְנָת**. שֶׁנִּדְרָה הֵיא נֶדֶר שֶׁל עִנּוּי נֶפֶשׁ אוֹ מִדְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ שֶׁעָלָיו לְהָפֵר, וְאָמַר לָהּ אֲנִי מֵפֵר לָךְ עַל מְנָת כוּ', וְזֶה אֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת וְאֵין נִדְרָהּ מוּפָר, וַהֲרֵי דְּנָדְרָה הֵיא וְקַיֵּם לָהּ הוּא. טוּר:

משנה ו

יד **וִיהוּדִית**. שֶׁנִּהֲגוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאַף עַל גַּב דְּלֹא כְתִיבָא. רַשְׁ"י:

טו דְּאִי רָצְתָה לְהַאֲכִילוֹ וְלֹא אָכַל, מָצְיָא אָמְרָה מְשַׁחֶקֶת הָיִיתִי בָּךְ וּכְשֶׁהָיִיתְ בָּא לֶאֱכֹל הָיִיתִי מוֹנַעֲךָ. תּוֹסָפוֹת וְהָרֹא"שׁ. וְהוּא הַדִּין בְּאֵינָךְ דְּמַתְנִיתִין דַּוְקָא לְאַחַר שֶׁעָבַר הוּא:

טז וְכֵן הוּא בַּגְּמָרָא. וְיֵשׁ לְגַמְגֵּם לָמָּה [נָקַט] כֹּהֵן. וּבָרֹא"שׁ לֵיתָא כֹּהֵן. וְכֵן בַּיְרוּשַׁלְמִי:

יז וּכְגוֹן דְּאָתוּ סַהֲדֵי וְאָמְרוּ עִמָּנוּ הָיָה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁאָמַרְתְּ שֶׁתִּתֵּן לָךְ. אוֹ, לֹא זֶה יָדוֹ מִתּוֹךְ יָדֵינוּ וְלֹא תִקְּנוּ. אֲבָל עַל פִּי הַכְּחָשַׁת הַכֹּהֵן עַצְמוֹ אֵינָהּ מַפְסֶדֶת כְּתֻבָּתָהּ, דְּעֵד אֶחָד הוּא. פּוֹסְקִים. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יח **שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר**. וְכָל שֶׁכֵּן שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יט **וְאֵינָהּ כוּ'**. דְּבַעֲוֹן נְדָרִים בָּנִים מֵתִים. גְּמָרָא. וּמִזֶּה דִּקְדֵּק הָרֹא"שׁ דְּכְשֶׁהִיא בְּעַצְמָהּ אוֹכֶלֶת דָּבָר אָסוּר לֹא הִפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ. וְדַת יְהוּדִית מְשׁוּם חֲצִיפוּתָא וַחֲשַׁד זְנוּת הִיא:

כ **פָּרוּעַ**. דְּמִדְּאוֹרַיְתָא כְּשֶׁמְּכַסֶּה בְּמִטְפַּחַת שֶׁפִּיר דָּמֵי, וַאֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּבָמָבוֹי הַמְפֻלָּשׁ וְכוּ', וּמִדַּת יְהוּדִית שֶׁלֹּא תֵּצֵא לְכָל אֵלּוּ אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁיֵּשׁ עַל רֹאשָׁהּ רָדִיד וְכָל הַנָּשִׁים:

משנה ז

כא דְּמִידֵי דְקַפְדֵי בֵיהּ אֱינָשֵׁי הֲוֵי קְפִידֵיהּ קְפִידָא, מִידֵי דְּלֹא קַפְדֵי אֱינָשֵׁי לֹא הֲוֵי קְפִידֵיהּ קְפִידָא. גְּמָרָא. וְאִי פַּרַשׁ, אֲפִלּוּ לֹא קָפְדֵי. תּוֹסָפוֹת. וְכָתַב הָרַ"ן, וְהוּא הַדִּין בִּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ אַף עַל גַּב דְּלֹא פֵּרַשׁ:

כב **סְתָם**. אַרִישָׁא קָאֵי, דְּקְדָּשָׁהּ עַל תְּנַאי וּכְנָסָהּ סְתָם, דְּדִלְמָא אַחוּלֵי אַחֲלֵיהּ לִתְנָאָה כֵּיוָן שֶׁכְּנָסָהּ בִּסְתָם. כִּדְרַב בַּגְמָרָא:

כג **שֶׁלֹּא כוּ'**. וְגֵט מֵיהָא בָּעֵיא, דִּמְסַפְקָא לָן אִי אַחוּלֵי אַחֲלֵיהּ לִתְנָאָה, וּלְאִסּוּרָא לְחֻמְרָא, וּלְמָמוֹנָא הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. הָרַ"ן:

כד **עַל מְנָת כוּ'**. אֲפִלּוּ בִסְתָם נַמִּי. דְּהָא בְּפֶרֶק ה' מִשְׁנָה ג' גָּזְרִינַן דַּאֲרוּסָה בַּת יִשְׂרְאֵל לְכֹהֵן לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה שֶׁמָּא יִמְצָא בָהּ מוּם כוּ'. וּמְשׁוּם סֵיפָא דִּכְנָסָהּ סְתָם, נָקַט קִדְּשָׁהּ עַל מְנָת, לְאַשְׁמְעִינַן דְּאַף עַל גַּב דְּקִדְּשָׁהּ עַל מְנָת בָּעֵיָא גֵּט. תּוֹסָפוֹת:

כה דְּאַף דִּלְגַבֵּי כֹּהֲנִים אֶפְשָׁר דְּנָקַט פִּלְפְּלָא בְּפוּמֵיהּ וַעֲבִיד עֲבוּדָה. אֲבָל לְגַבֵּי אִשָּׁה שֶׁהוּא מְדַבֵּר עִמָּהּ בְּכָל שָׁעָה לֹא אֶפְשָׁר:

כו רַשְׁ"י פֵּרֵשׁ שׁוּמָא וורוא"ה בְּלַעַ"ז. וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהוּא בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז וָוארְ"ץ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

כז כְּלוֹמַר וְהָא קַיְמָא לָן כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּמִשְׁנָה ו' פֶּרֶק קַמָּא, דְּהַעֲמֵד אִשָּׁה עַל חֶזְקָתָהּ, וְהָכָא נַמִּי יֵשׁ לָהּ חֶזְקָה שֶׁבְּלֹא מוּמִין נוֹלְדָה. הָכָא שָׁאנֵי הוֹאִיל כוּ'. וּבְפֶרֶק קַמָּא [נַמִּי] פְּלוּגְתַּיְהוּ בְּנִכְנְסָה לְרְשׁוּת הַבַּעַל הוּא, וּבָהּ אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל דְּלֹא הוּרַע חֶזְקַת אֲבִיהָ בָּכָךְ. רַשְׁ"י. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת, וְאַיְירֵי בְּעָנְיָן שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת שֶׁנֶּאֶנְסָה תַּחַת בַּעְלָהּ כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב בְּשֵׁם הָרַ"ן:

כח **שֶׁעַד שֶׁלֹּא כוּ'**. אֲבָל אִם הֵבִיא רְאָיָה שֶׁמִּשֶּׁנִּתְאָרְסָה לֹא סָגֵי, וְלֹא אָמְרִינַן כָּאן נִמְצְאוּ בְּבֵית אֲבִיהָ כָּאן הָיוּ, מְשׁוּם דְּאִיכָּא תַּרְתֵּי, הַעֲמֵד הַגּוּף כוּ' וַחֲזָקָה אֵין אָדָם שׁוֹתֶה בְּכוֹס אֶלָּא אִם כֵּן בּוֹדְקוֹ וְרָאָה וְנִתְפַּיֵּס. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

כט **שֶׁבָּגְלוּי כוּ'**. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהִתְנָה, דְּאַמַּתְנִיתִין דִּלְעֵיל קָאֵי, לֹא עַל מוּמִין שֶׁבִּגְלוּי נִתְכַּוְּנוּ, דְּאוֹתָן רָאָה וְנִתְפַּיֵּס, אֶלָּא עַל מוּמִין שֶׁלֹּא רָאָה נִתְכַּוְּנוּ, וּכְשֶׁיֵּשׁ נַמִּי מָרְחָץ נַמִּי לֹא נִתְכַּוְּנוּ אֶלָּא עַל מוּמִין שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָדְקָן עַל יְדֵי מָרְחָץ, כְּגוֹן רֵיחַ הַפֶּה. תּוֹסָפוֹת:

משנה ט

ל **שֶׁנּוֹלְדוּ**. וְכָל שֶׁכֵּן הָיוּ. גְּמָרָא:

לא וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם, אַחַר שֶׁנִּשְׁאֲהּ. וְנִרְאֶה דְּרוֹצֶה לוֹמַר דְּאִי לְאַחַר שֶׁאֵרְסָהּ, אַף עַל גַּב דְּאֵין כּוֹפִין לְהוֹצִיא, הָכִי נַמִּי אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ שֶׁתִּכָּנֵס. מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִשֶּׁנִּשְׂאָהּ, דְּאִם אֵינָהּ רוֹצָה שֶׁתֵּשֵׁב עִמּוֹ הָיוּ דָנִין אוֹתָהּ דִּין מוֹרֶדֶת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם שָׁם:

לב **כּוֹפִין כו'**. דְּגַבֵּי אִישׁ לֵיכָּא לְמֵימַר נִסְתַּחֲפָה שֶׁדֶּה שֶׁל אִשָּׁה, דְּאִישׁ אֵינוֹ שָׂדֶה שֶׁל אִשְׁתּוֹ. תּוֹסָפוֹת:

משנה י

לג **סְבוּרָה כו'**. מַקְשִׁים הַתּוֹסָפוֹת, דְּאִם כֵּן כָּל אִשָּׁה תַּעֲרִים וְתִשְׁאֲנוּ כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן לָהּ כְּתֻבָּה. וְשָׁמָא, כְּשֶׁיֵּשׁ חֲשַׁשׁ עָרְמָה אֵין לָהּ כְּתֻבָּה. וְלִי לֹא קָשֶׁה כְּלָל, דְּכֵיוָן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ מוּמוֹ אֵיהוּ דְּאַפְסִיד אַנַּפְשֵׁיהּ שֶׁלְּקָחָהּ וְיוֹדֵעַ שֶׁיְּכוֹלָה לִטְעֹן כו':

לד **שֶׁמְּמַקַּחְתּוֹ**. וּלְפִיכָךְ אֲפִלּוּ מִדַּעְתָּהּ שֶׁלֹּא בְעַל כָּרְחָהּ, אֵין מַנִּיחִין אוֹתָהּ שֶׁתֵּשֵׁב עִמּוֹ, כֵּיוָן שֶׁסַּכָּנָה הִיא לוֹ:

לה **אֵינִי יְכוֹלָה כו'**. וְיַחֲלֹץ וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. הָרַמְבַּ"ם:

פרק ח

משנה א

א **שֶׁנָּפְלוּ כו'**. כְּלוֹמַר בִּירֻשָּׁה. וְלָאו דַּוְקָא, אֶלָּא הוּא הַדִּין אֲפִלּוּ נִתְּנוּ לָהּ בְּמַתָּנָה אוֹ שֶׁמָּצְאָה מְצִיאָה, כָּל שֶׁשִּׁעְבּוּד הַבַּעַל לִזְכוֹת בָּהֶן מִדִּין נִכְסֵי מְלוֹג. רַשְׁבָּ"א בְּבֵית יוֹסֵף. וְהוּא הַדִּין בְּכָל מָקוֹם שֶׁשָּׁוֶנָה שֶׁנָּפְלוּ:

ב **לֹא תִמְכֹּר**. דְּאֵרוּסִין עוֹשֶׂה סְפֵק נְשׂוּאִין, שֶׁמָּא תָּבֹא לִידֵי נִשּׂוּאִין שֶׁמָּא לֹא תָּבֹא, וּלְפִיכָךְ לְכַתְּחִלָּה לֹא תִמְכֹּר, וְאִם מָכְרָה וְנָתְנָה קַיָּם. גְּמָרָא. וְהִקְשׁוּ בַּתּוֹסָפוֹת, דְּכֵיוָן שֶׁהִיא מֻחְזֶקֶת הֲוֵי סָפֵק וּוַדַּאי וְאֵין סָפֵק מוֹצִיא כו', כִּדְאַשְׁכְּחָן בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם בְּמִשְׁנָה ו'. וְתֵרְצוּ, דְּהָכָא וַדַּאי קַיֶּמֶת לִנָּשֵׂא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָתָם דְּכָךְ עוֹמֶדֶת לַחֲלִיצָה כְּמוֹ לְיִבּוּם. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ג **עַד כו'**. מַשְׁמַע שֶׁנָּפְלוּ לִפְנֵי נִשּׂוּאִין וְאֵין דָּבָר מַפְסִיק בֵּין נְפִילַת נְכָסִים לַנִּשּׂוּאִין. וְהוּא הַדִּין אֲפִלּוּ נָפְלוּ לָהּ קֹדֶם אֵרוּסִין דְּלֹא תִמְכֹּר מִשֶּׁנִּסֵּת. וְהָא דְּנָקַט עַד שֶׁלֹּא נִסֵּת דְּמַשְׁמַע דְּמִשֶּׁנִּתְאָרְסָה, לְאַשְׁמְעִינַן דַּאֲפִלּוּ הָכִי אִם מָכְרָה וְנָתְנָה קַיָּם. תּוֹסָפוֹת:

משנה ב

ד שֶׁעַל מְנָת אוֹתָם נְכָסִים נִשָּׂאתִי, לְפִיכָךְ מִכְרָהּ בָּטֵל, שֶׁהָיְתָה מְצַפָּה שֶׁתִּפֹּל לָהּ אוֹתָהּ יְרֻשָּׁה. רַשְׁ"י:

ה **וְאִם כּוּ'**. נִרְאֶה דְּאַכָּלְהוּ בָּבֵי דִּלְעֵיל מְהַדַּר וַאֲפִלּוּ אַמִּשָּׁנִּסֵּת, דְּמִדְּתָלִינַן בְּאֵין יְדוּעִין לַבַּעַל דְּכֵיוָן שֶׁאֵינָן יְדוּעִים לוֹ לֹא זָכָה בָּהֶן, אִם כֵּן מַה לִּי שֶׁנָּפְלוּ לָהּ קֹדֶם שֶׁנִּסֵּת אוֹ לְאַחַר שֶׁנִּסֵּת, כֵּיוָן שֶׁלֹּא יָדַע בָּהֶן לֹא זָכָה בְּהוּ:

משנה ד

י וְתַלּוּשׁ בְּשָׁעַת יְצִיאָה לֵיכָּא לְמֵימַר דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ וְנֵימְרוּ שֶׁלָּהּ, דְּכֵיוָן דִּתְלָשָׁן הַכֹּל מוֹדִים שֶׁזָּכָה בָּהֶן. רַשִׁ"י:

משנה ה

ז **יְמָכְרוּ כּוּ'**. כְּלוֹמַר שֶׁאִם יִרְצֶה הָאִישׁ אוֹ הָאִשָּׁה לִמְכֹּר אֵין יְכוֹלִין לְעַכֵּב זֶה עַל זֶה. הָרַמָ"ה. וְהָרֹא"שׁ חוֹלֵק וְסוֹבֵר דְּהַכֹּל בִּרְשׁוּת הַבַּעַל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ח **שָׁבַח כּוּ'**. דְּהַוְיָא לָהּ וּלְבֵית אָבִיהָ לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת. רַשִׁ"י:

ט **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**. דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר לְמִלְּתֵיהּ בְּרֵישָׁא וְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר בְּסֵיפָא כּוּ'. וּקְבָעָן רַבִּי בְּמִשְׁנָתֵנוּ כִּשְׁמוּעָתָן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י שֶׁכֵּן כָּל שְׁבוּעוֹת הַמִּשְׁנָה כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה תִּקְּנוּהָ:

יא לְאוֹ לְמֵימְרָא שֶׁהִיא שְׁבוּעָה מִן הַתּוֹרָה, דְּהָא כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁבַּתּוֹרָה נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין, אֶלָּא כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה קָאָמַר:

יב דְּאַדַּעְתָּא לְמִשְׁקָל וּלְמֵיפַק לֹא אַקְנֵי [לָהּ]. הָרִי"ף:

משנה ו

יג **שֶׁמּוֹכֶרֶת**. בַּתְּחִלָּה. וְלֹא דָמִי לַאֲרוּסָה דִּבְרֵישׁ פִּרְקִין, לְפִי שֶׁאֲרוּסָה קְנוּיָה עַד שֶׁנִּתְחַיֵּב הַבָּא עָלֶיהָ סְקִילָה הִלְכָךְ כְּמוֹ כֵן זָכָה בָּהּ שֶׁאֵין לָהּ לִמְכֹּר לְכַתְּחִלָּה. אֲבָל שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁהַבָּא עָלֶיהָ לֹא נִתְחַיֵּב אֶלָּא מַלְקוֹת, אֵימוּר וַדַּאי דְּבִזְכוּתָהּ נָפְלוּ, הִלְכָךְ מוֹכֶרֶת לְכַתְּחִלָּה. נִמּוּקֵי יוֹסֵף. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ [בְּאוֹת ב] בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת:

משנה ז

יד פֵּרַשׁ רַשִׁ"י, וְהַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע כְּקַרְקַע. וְלֹא דָמִי לִמְחֻבָּרִים דִּנְכְסֵי מְלוֹג בְּמִשְׁנָה ג', דְּהָתָם פֵּירָא תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנָן הֵיכָא דְּאִיכָּא קֶרֶן קַיָּם, וְהַנֵּי נַמֵּי פֵּירֵי נִינְהוּ דְּגָמְרוּ בִּרְשׁוּתֵיהּ, אֲבָל הָכָא קַרְנָא וּפֵירֵי דִּידֵיהּ הוּא, וְשִׁעְבּוּדָא הוּא דְּאִית לָהּ עֲלַיְהוּ, וּמַאי דְּאִשְׁתַּעְבֵּד לָהּ מֵחַיִּים דְּבַעַל לֹא אָמְרִינַן פֵּירֵי הוּא לְאַפְקוּעֵי שִׁעְבּוּדָא. וּמִשְׁנֵי, תָּנֵי שֶׁלָּהּ, וְלֹא פְּלִיגִי רַבָּנָן אֶלָּא אַתְּלוּשִׁין וּכְסָפִים, וּלְמֵימְרָא דְּלֹא מִשַׁעְבְּדֵי מִטַּלְטְלֵי לַכְּתֻבָּה [וְהָכָא לֹא פְּלִיגִי רַבָּנָן. אֶלָּא מִשּׁוּם דִּלְעֵיל בְּמִשְׁנָה ג' בִּנְכְסֵי מְלוֹג פְּלִיגִי רַבָּנָן בְּהָא, הִלְכָךְ נָקְטִינְהוּ נַמֵּי הָכָא. וּמִשּׁוּם כָּךְ אִישְׁתַּבַּשׁ תַּנָּא וְתָנָא שֶׁלּוֹ כִּדְלִעֵיל]:

טו אַף עַל גַּב דִּכְשֶׁיִּבְמָה מֻתֶּרֶת לוֹ בְּכָל עֵת כוּ', דִּסְבָרָא הוּא דְּלֹא אָמַר רַחֲמָנָא וְיִבְּמָהּ כְּדֵי לְגָרְשָׁהּ לְאַלְתַּר. תּוֹסָפוֹת:

טז וְהַאי וְיִבְּמָהּ, דְּרִשִׁינַן לָהּ בִּיבָמוֹת לִבְעַל כָּרְחָהּ. וְעַיִּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

יז **עַל הַשַּׁלְחָן**. הֵן מָעוֹת שֶׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן אִם הוּא שֻׁלְחָנִי. רַשִׁ"י:

יח **וְכֵן לֹא כוּ'**. דְּמַהוּ דְּתֵימָא דְּטַעֲמָא דְּלֹא יְיַחֵד לָהּ לַיְבָמָה כְּדֵי לִמְכֹּר שְׁאָר נְכָסִים דְּאֵינוֹ יָכוֹל לִמְכָרָם, כֵּיוָן דְּלֹא כָּתַב לָהּ דְּקַנָּאי, אֲבָל בְּאִשְׁתּוֹ לֹא שַׁיְּיךְ לוֹמַר שֶׁלֹּא יוּכַל לִמְכֹּר מֵהַאי טַעֲמָא, דְּהָא כָּתַב לָהּ דְּקַנָּאי, וְסָמְכָה דַּעְתָּהּ כְּשֶׁמְּיַחֵד, קָמַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא כְּפִי פֵּרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת:

יט כְּלוֹמַר וְאֵינוֹ רַשַּׁאי לִמְכֹּר כְּלוּם. גְּמָרָא. דְּאִי מִשּׁוּם גּוּפָהּ פְּשִׁיטָא דְּאֵין לָהּ אֶלָּא כְּתֻבָּתָהּ, אֶלָּא וַדַּאי לְדִיּוּקָא דִּילֵיהּ תַּנְיָא לְמֵידַק הָא לֹא גָּרְשָׁהּ לֹא. וְרִישָׁא דְּתָנַן כָּל נְכָסָיו אַחֲרָאִין, עֵצָה טוֹבָה קָמַשְׁמַע לָן, דְּהָא בְּאִשְׁתּוֹ דְּיָכוֹל לִמְכֹּר, וּתְנַן דְּלֹא. וְעַיִּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

כ כְּלוֹמַר אַף עַל גַּב דְּבִשְׁאָר הַנָּשִׁים תְּנַן לָהּ בְּסוֹף פֶּרֶק דִּלְקַמָּן:

כא כְּלוֹמַר מִלְּבַד מַה שֶּׁיֵּשׁ לָהּ עַל הָרִאשׁוֹן, לְפִי שֶׁעַכְשָׁיו כְּשֶׁלְּקָחָהּ בְּנִשּׂוּאֵי עַצְמוֹ יִהְיֶה מְחֻיָּב לַעֲשׂוֹת לָהּ כְּתֻבָּה מְמֻנּוּ, וְהָרִאשׁוֹנָה בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת. קָמַשְׁמַע לָן דְּאֵין לָהּ אֶלָּא כְּתֻבָּתָהּ, פֵּרוּשׁ, הָאַחַת שֶׁהָיָה לָהּ כְּבָר. וְעַיִּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ט

משנה א

א וְהוּא הַדִּין לְאוֹמֵר בִּלְבַד, דְּמַהֲנֵי, כִּדְתָנֵי רַבִּי חִיָּיא הָאוֹמֵר. גְּמָרָא:

ב פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ יְרֵשַׁת אֲבוֹתָיו אֶלָּא עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו תָּבֹא לוֹ, כְּגוֹן נַחֲלַת אִשְׁתּוֹ הַבָּאָה לוֹ עַל יְדֵי נִשּׂוּאִין שֶׁלּוֹ, דְּהוֹאִיל וּמִשּׁוּם תַּקָּנָתָא דִּידֵיהּ תַּקּוּן רַבָּנָן, וְהוּא בָּא לְמְחֹל עָלֶיהָ, מָחוּל. וּמַקְשֶׁה בַּגְּמָרָא, אִי הָכִי אֲפִלּוּ נְשׂוּאָה נַמִּי. וּמְשַׁנֵּי, דְּכֵיוָן שֶׁנִּשָּׂאָה הֲרֵי הוּא כְּשֶׁתָּף בִּנְכָסֶיהָ, וְכֵיוָן שֶׁהַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ צְרִיךְ לְשׁוֹן מַתָּנָה וְאֵין מוֹעִיל לְשׁוֹן דִּין וּדְבָרִים:

ג וְהוּא הַדִּין נַמִּי לִשְׁאָר תְּנָאִים שֶׁיָּכוֹל לְהַתְנוֹת וּמַהֲנֵי:

ד דְּמִגּוּפָהּ שֶׁל קַרְקַע קָנוּ מִיָּדוֹ, וּמַתָּנָה גְּמוּרָה הִיא. גְּמָרָא:

ה **דִּין וּדְבָרִים**. נִרְאֶה לִי דִּבְלְשׁוֹן דִּין אֵין לִי, הֲוָה סַגִּי, שֶׁהֲרֵי מְסַלֵּק עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ דִּין עַל אֵלּוּ הַנְּכָסִים, וּמַה לוֹ עוֹד. וְלֹא נָקַט וּדְבָרִים אֶלָּא לְשׁוּפְרָא בְּעַלְמָא. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב. וְלִי נִרְאֶה דְּדִין אֵין לִי לְחוּד, יֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא רוֹצֶה לְתָבְעָהּ לְדִין בִּשְׁבִיל הַנְּכָסִים אִם לֹא תִּתֵּן לוֹ מִדַּעְתָּהּ, אֲבָל לֹא סִלֵּק מֵעִקַּר הַנְּכָסִים, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאִם הוּא יְחֵזֵק כְּגוֹן

גַּבֵּי פֵּרוֹת שֶׁאָכַל שֶׁלֹּא יַחֲזִיר, דְּבַעַל הַשְּׁטָר יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא, לְכָךְ צָרִיךְ לְכָתֹּב גַּם כֵּן וּדְבָרִים. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **אֵין לִי**. לְשׁוֹן חֲכָמִים לוֹמַר אֵין לִי בְּמָקוֹם לֹא יְהֵא לִי. רַשְׁבַּ"ם:

ז **שֶׁאִם כוּ'**. וְהִקְשָׁה הָר"ן דְּהָא בְּלָאו הָנַאי נַמִּי דִּינָא הָכִי, כִּדְתָנַן רֵישׁ פֶּרֶק דְּלֹעֵיל, עַד שֶׁלֹּא נִשֵּׂאת וְנִשֵּׂאת אִם מָכְרָה וְנָתְנָה קַיָּם כוּ'. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּמֵהָא שְׁמָעִינַן דְּהַאי הָנַאי מַהֲנֵי אֲפִלּוּ לְנָכְסִים שֶׁנָּפְלוּ לָהּ אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת, דִּלְכֻלֵּי עַלְמָא מִכְרָהּ בָּטֵל, וְאִם כָּתַב לָהּ דִּין וּדְבָרִים בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה מִכְרָהּ קַיָּם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ח **עַד עוֹלָם**. דְּאִי לֹא כָּתַב עַד עוֹלָם, הֲוָה אָמִינָא פֵּרֵי דְּפֵרֵי פֵּרוֹת אָכֵיל, לְהָכִי אִצְטְרִיךְ עַד עוֹלָם. וְאִי כָּתַב לָהּ עַד עוֹלָם וְלֹא כָּתַב לָהּ פֵּרֵי פֵּרוֹת, הֲוָה אָמִינָא לְעוֹלָם אַפֵּרוֹתֵיהֶן קָאֵי. גְּמָרָא:

ט **בָּטֵל**. מַסְקֵי הַפּוֹסְקִים, דְּהָכָא דִּבְמָמוֹן, אֲפִלּוּ בְּשֶׁל תּוֹרָה תְּנָאוֹ קַיָּם:

משנה ב

י **פִּקָּדוֹן אוֹ מִלְוָה**. צְרִיכָא. דְּאִי תָּנָא מִלְוָה, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי טַרְפוֹן מִשּׁוּם דְּמִלְוָה לְהוֹצָאָה נִתְּנָה וְאֵינָהּ קַיֶּמֶת בְּעַיִן, דְּמִחַסְּרָא גּוֹבַיְנָא, מִשּׁוּם הָכִי אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן דְּלֹא מַנְחֵי בְּרִשׁוּתָא דְּיַתְמֵי, אֲבָל פִּקָּדוֹן דְּאִיתָא בְּעֵינֵיהּ אֵימָא מוֹדֶה לֵיהּ לְרַבִּי עֲקִיבָא דְּכָל הֵיכִי דְּאִיתָא בִּרְשׁוּתָא דְּיַתְמֵי אִיתָא. וְאִי תָּנָא הָא, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא כוּ'. גְּמָרָא:

יא מְסַיֵּם בַּגְּמָרָא, וְהוּא כָּשֵׁר. פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י, הַדָּבָר כָּשֵׁר וְהָגוּן לַעֲשׂוֹת כֵּן:

יב [מְסַיֵּם בַּגְּמָרָא] מִשּׁוּם חִנָּא. וּפֵרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּמְצְאוּ הַנָּשִׁים חֵן בְּעֵינֵי הָאֲנָשִׁים וְיִהְיֶה לָהֶן קוֹפְצִים יוֹתֵר:

יג וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּסָבִירָא לֵיהּ דְּמַטַּלְטָלֵי מִשְׁתַּעְבְּדֵי לְכָתֻבָּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד אֶלָּא אִם כֵּן מַחֲיִים דְּבַעַל, דְּהַהִיא שַׁעְתָּא לֹא שַׁיְכָא שְׁבוּעָה וְלֹא קָרִינַן בֵּיהּ הַבָּא לְפָרַע מִנְכְסֵי יְתוֹמִים כוּ', וְכֵיוָן דְּאֵין צְרִיכִין שְׁבוּעָה זָכוּ בְּמַה שֶּׁבִּידָם. תּוֹסְפוֹת:

משנה ג

טו **הַקּוֹדֶם**. וּבַגְּמָרָא אִיפְּלִיגֵי אֲמוֹרָאֵי אִי בָּעֵי דַּוְקָא שֶׁתִּפְסוּ מֵרִשּׁוּת הָרַבִּים, שֶׁאֵינוֹ מְקוֹם קְנִיָּה [כְּלָל] וְלֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁזָּכוּ בָּהֶן יוֹרְשִׁים, אוֹ אֲפִלּוּ תָּפְסוּ מִסְּמָטָא, וְלֹא אָמְרִינַן דְּכֵיוָן שֶׁסְּמָטָא מָקוֹם רָאוּי לְקִנְיָן זָכוּ בָּהֶן יוֹרְשִׁים מִשָּׁעַת מִיתָה:

טז רוֹצֶה לוֹמַר שְׁטַר חוֹב אוֹ שְׁטַר כְּתֻבָּה, דִּשְׁנֵיהֶן כּוֹשֵׁל הֵן כְּנֶגֶד הַיְתוֹמִים:

יז **יְנָתְנוּ לַיּוֹרְשִׁים וְכוּ'**. מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דִּלְרַבִּי עֲקִיבָא אֲפִלּוּ כֻּלְּהוּ נַמִּי דְּיַתְמֵי, וְאִי תְּפַס לֹא מַהֲנֵי וּמַפְקִינַן מִנֵּיהּ. וְאַיְדֵי כוּ':

משנה ד

יח **אִשְׁתּוֹ כוּ'**. הַאי דִּינָא לָאו דַּוְקָא בְּאִשְׁתּוֹ, דְּכָל אָדָם נַמִּי שֶׁמְּנָה אוֹתוֹ אַפּוֹטְרוֹפּוֹס מַשְׁבִּיעוֹ כָּל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה, כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק כָּל הַנִּשְׁבָּעִים כוּ' וְהָאַפּוֹטְרוֹפְּסִין. וְנָקַט אִשְׁתּוֹ לְרַבּוֹתָא כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהּ לְהַשְׁבִּיעָהּ לְבָסוֹף כְּשֶׁתִּתְבַּע כְּתֻבָּתָהּ. הָרַ"ן:

יט **מַשְׁבִּיעָהּ כוּ'**. שֶׁלֹּא עִכְּבָה מִשֶּׁלּוֹ כְּלוּם. רַשְׁ"י:

כ כְּלוֹמַר שֶׁהוֹנֵית אוֹתוֹ שֶׁלֹּא נָתְנָה לוֹ הַכֹּל. וְלֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה דִּין שְׁתוּת הָאוֹנָאָה:

משנה ה

כא **כָּתַב לָהּ**. וְהוּא הַדִּין בַּאֲמִירָה, כָּל שֶׁהוּא פּוֹטְרָהּ, דְּמִחִילָה בַּאֲמִירָה בְּעַלְמָא סַגִּי. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

כב וּבַגְּמָרָא, שֶׁהוּא טוֹעֵן שֶׁפָּרַע וּמְבַקֵּשׁ שְׁבוּעָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כג כָּךְ פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י. וְטַעֲמָא, אִם הִיא בַּחַיִּים אֵיךְ יִשָּׁבְעוּ הַלָּקוֹחוֹת שֶׁשְּׁטָר זֶה אֵינוֹ פָּרוּעַ, וַהֲלֹא לְמָחָר תֹּאמַר שֶׁהוּא פָּרוּעַ וּמְהֵימְנָה מִגּוֹ שֶׁיְּכוֹלָה לַחֲזֹר וְלִמְחֹל. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

כד **יוֹרְשָׁיו כוּ'**. וְהָא דְּלֹא תְּנַן אֲבָל יוֹרְשָׁיו וְהַבָּאִים בִּרְשׁוּתוֹ מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ כוּ', דְּכָל שֶׁכֵּן הוּא שֶׁהַבָּאִים בִּרְשׁוּתוֹ יְכוֹלִין לְהַשְׁבִּיעָהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כה וְתֵימָהּ, דִּבְרֵישׁ פֶּרֶק דְּלֵקָמָן מְפָרֵשׁ הַר"ב דִּכְשֶׁהִיא חַיֶּבֶת שְׁבוּעָה וּמֵתָה קוֹדֶם שֶׁנִּשְׁבְּעָה אֵין לְיוֹרְשֶׁיהָ כְּלוּם. וְהַטּוּר כָּתַב, כְּגוֹן אִם נִתְגָּרְשָׁה וּמֵתָה. אֲבָל נִתְאַלְמְנָה וּמֵתָה קוֹדֶם שֶׁנִּשְׁבְּעָה, אֵין יוֹרְשֶׁיהָ יוֹרְשִׁים כְּתֻבָּתָהּ:

משנה ו

כו וְנִשְׁבַּעַת שְׁבוּעַת אַפּוֹטְרוֹפְּסִין:

כז **שֶׁעָבָר**. הָא כְּבָר תָּנָא לְעֵיל, אֶלָּא גִּלְגּוּל שְׁבוּעָה אָתָא לְאַשְׁמְעִינַן. הָרֹא"שׁ:

משנה ז

כח **הַפּוֹגֶמֶת כוּ'**. וַאֲפִלּוּ לֹא טָעִין הִשְׁבְּעִי לִי. אֲבָל כִּי לֹא פָּגוּם צָרִיךְ שֶׁיִּטְעַן הִשְׁבְּעִי לִי, וְאִי לֹא טָעִין לֹא, הוֹאִיל וְנִקְטָה שְׁטָרָא. רַשְׁ"י:

כט וְהַךְ דִּינָא אִתְּמַר בַּגְּמָרָא דִּשְׁבוּעוֹת גַּבֵּי שְׁטַר חוֹב דְּעַלְמָא, מִשּׁוּם הָכִי אִסְבְּרָא לְהוּ בְּלוֹזָה, וְלֹא בְּבַעַל הַטּוֹעֵן כָּךְ כְּנֶגֶד הַכְּתֻבָּה, אַף עַל גַּב דְּמִשְׁנָתֵנוּ בָּהּ קַיְמָא. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ל **וְשֶׁלֹּא בְּפָנָיו**. כְּשֶׁהִיא מוֹצִיאָה כְּתֻבָּה וְגֵט וְהָיָה בַּעְלָהּ בְּמָקוֹם רָחוֹק דְּאִי אֶפְשָׁר לְהוֹדִיעוֹ. אֲבָל אִם הָלַךְ בַּעְלָהּ וְלֹא גֵּרְשָׁהּ, לֹא תִּפָּרַע מִן הַכְּתֻבָּה, לְפִי שֶׁהָעִקָּר אֶצְלֵנוּ לֹא נִתְּנָה כְּתֻבָּה לְגִבּוֹת מֵחַיִּים. אֲבָל יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ח

לא מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא (דַּף פ"ז ע"א), דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סְבִירָא לֵיהּ כְּאַבָּא שָׁאוּל בֶּן מְרִיָם דְּאָמַר בֵּין דְּלֹא נֶדֶר בֵּין נַקִּי נֶדֶר כּוּ' אֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ, אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ חֲכָמִים הַבָּא לְפָרֵעַ מְנַכְּסֵי יְתוֹמִים לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י, דִּלְעוֹלָם יוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ אִם מֵת הוּא וְהִיא נִפְרַעַת מֵהֶם:

לב וְאִית לָן לְמֵימַר דְּהַאי דְּנָקֵט אֵין הַיּוֹרְשִׁים כּוּ', לָאו דַּוְקָא, דְּהוּא הַדִּין הוּא עַצְמוֹ כּוּ', וְאַיְדֵי דְּנָקֵט בְּרֵישָׁא דְּמִלְּתָא תּוֹבַעַת כְּתֻבָּתָהּ כּוּ', דְּהָתָם יוֹרְשִׁים דַּוְקָא, תְּנֵי נַמִּי סֵיפָא יוֹרְשִׁים. תּוֹסָפוֹת:

לג וְרַבֵּנוּ תַּם פּוֹסֵק הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ:

משנה ט

לד **גֵּט וְאֵין כּוּ'**. בַּגְּמָרָא מְפָרֵשׁ דְּקָרְעִינַן לְגִטָּא וְכוֹתְבִין אַגַּבֵּיהּ, גִּטָּא דְּנַן דְּקָרַעְנוּהוּ לְאוֹ מִשּׁוּם דְּגִטָּא פְּסוּלָא הוּא אֶלָּא דְּלֹא תֶּהֱדַר וְתִתְגַּבֵּי בֵּיהּ זִמְנָא אַחֲרִינָא, הִלְכָךְ הוֹאִיל וְהוֹצִיאָה הַגֵּט וְלֹא נִקְרַע, גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ:

לה [דְּאִלּוּ בִּמְקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין כְּתֻבָּה אֵינָהּ גּוֹבָה], וְאַף עַל גַּב דְּקַיְּמָא לָן כּוֹתְבִין שׁוֹבָר, מִשּׁוּם דְּרֵיעָא טַעֲנָתָהּ, שֶׁהַדָּבָר מוֹכִיחַ שֶׁפָּרָעָהּ וְהֶחֱזִירָה לוֹ הַכְּתֻבָּה. הָר"ן:

לו **אָבַד שׁוֹבְרִי**. וְלֹא מִבַּעְיָא לְמַאן דְּאָמַר כּוֹתְבִין שׁוֹבָר שֶׁהֲצָרָךְ לִפְרֹעַ עַל יְדֵי שׁוֹבָר, אֶלָּא אֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר אֵין כּוֹתְבִין אַתְיָא מַתְנִיתִין, דְּכֵיוָן דִּבְמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין [כְּתֻבָּה] אַיְרִינַן, הִלְכָךְ כְּשֶׁהוֹצִיאָה גֵּט אַף עַל גַּב דְּטָעַן דְּאִיהוּ כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה אֵינוֹ נֶאֱמָן אֶלָּא אִם כֵּן הֵבִיא עֵדִים שֶׁכָּתַב, וְכֵיוָן דְּלֹא אַיְתֵי סַהֲדֵי אָמְרִינַן לֵיהּ זִיל פְּרַע, וְכֵיוָן שֶׁפָּרַע בַּקֵּשׁ לִכְתֹּב לוֹ שׁוֹבָר. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

לז **לֹא יִפָּרֵעוּ**. וּלְעִנְיַן תּוֹסֶפֶת [שֶׁלֹּא פָּרָעָהּ עַל יְדֵי הַגֵּט בְּלֹא כְתֻבָּה], מַסְקִינַן בַּגְּמָרָא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, כְּשֶׁאֵין שָׁם עֵדֵי גֵּרוּשִׁין, מִגּוֹ דְּיָכוֹל לוֹמַר לֹא גֵּרַשְׁתִּיהָ יָכוֹל לוֹמַר גֵּרַשְׁתִּיהָ וְנָתַתִּי לָהּ כְּתֻבָּה. וְוַחְסוּרֵי מִחַסְרָא וְהָכִי קָתָנֵי, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יִפָּרֵעוּ, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, כְּשֶׁאֵין שָׁם עֵדֵי גֵּרוּשִׁין, אֲבָל יֵשׁ שָׁם עֵדֵי גֵּרוּשִׁין גְּבֵיהּ תּוֹסֶפֶת כּוּ'). וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

לח **שְׁנֵי גִטִּין וְכוּ'**. פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י, זְמַן כְּתֻבָּה רִאשׁוֹנָה קָדְמָה לִזְמַן גֵּט רִאשׁוֹן וּזְמַן כְּתֻבָּה שְׁנִיָּה קוֹדֶם לְגֵט שֵׁנִי, גּוֹבָה שְׁתֵּי כְתֻבּוֹת, שֶׁהֲרֵי גֵּרְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ וְכָתַב לָהּ כְּתֻבָּה שְׁנִיָּה. אֲבָל קָדְמוּ שְׁתֵּי הַכְּתֻבּוֹת לְגֵט רִאשׁוֹן לֹא, שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁהֶחֱזִירָהּ לֹא כָתַב לָהּ כְּתֻבָּה, וּתְנַן בְּסֵיפָא שְׁתֵּי כְתֻבּוֹת [וְגֵט] אֵינָהּ גּוֹבָה אֶלָּא אַחַת כּוּ':

לט **שְׁתֵּי כְתֻבּוֹת וְגֵט**. שֶׁקָּדְמוּ שְׁתֵּיהֶן לַגֵּט. וְעַיֵּן בַּגְּמָרָא.

כְּתֻבָּה וּשְׁנֵי גִטִּין. כְּתֻבָּה בַּנִּשּׂוּאִין הָרִאשׁוֹנָה וְגֵרְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ וְלֹא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה וְחָזַר וְגֵרְשָׁהּ.

וּמִיתָה. וְעֵדֵי מִיתָה. וּבָאָה לִגְבּוֹת שְׁתֵּי כְתֻבּוֹת, אַחַת בְּתוֹרַת גֵּרוּשִׁין וְאַחַת בְּתוֹרַת אַלְמְנוּת. רַשְׁ"י:

מ **שֶׁעַל מָנָת כֵּן וְכוּ'**. וְלֹא לְכֻלֵּי מִלְּתָא קַיֶּמֶת, דְּאִי אֶפְשָׁר שֶׁתִּטְרֹף מִן הַלָּקוֹחוֹת, דִּשְׁטָר מֻקְדָּם הוּא, דְּקָטָן אֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁעְבֵּד, וּפְסוּל לְטָרְפָ בּוֹ מֵהַלָּקוֹחוֹת. וּבַגְּמָרָא נַמִּי, דְּלֹא שָׁנוּ אֶלָּא מָנָה וּמֵאתַיִם, אֲבָל תּוֹסֶפֶת אֵין לָהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק י

משנה א

א וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא שָׁם מוֹתַר דִּינָר דְּתָנַן לְקַמָּן, דְּמִידֵּי הוּא טַעֲמָא לְהִתְקַיֵּם נַחֲלָה דְּאוֹרַיְתָא, וְהָכָא בְּפִרְעוֹן כְּתֻבַּת הַשְּׁנִיָּה מִתְקַיֵּם נַחֲלָה דְּאוֹרַיְתָא, שֶׁכְּשֶׁמֵּת נָפְלוּ נְכָסִים לִפְנֵי יוֹרְשִׁים, וּכְשֶׁיּוֹצֵא שְׁטַר חוֹב עַל אֲבִיהֶן אֵלּוּ וְאֵלּוּ עוֹשִׂין מִצְוָה לִפְרֹעַ חוֹבוֹת אֲבִיהֶם, וְהִיא הִיא יְרֻשָּׁתָן. גְּמָרָא:

משנה ב

ב **דִּינָר**. מַשְׁמַע בַּגְּמָרָא דְּדַוְקָא מוֹתַר דִּינָר בָּעִינַן, אֲבָל פְּחוֹת מִדִּינָר לֹא הֲוֵי מוֹתָר:

משנה ג

ג **אַחֲרָיוּת**. וְרַבָּנָן לֹא פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ בְּשִׁעּוּר שְׁתֵּי כְתֻבּוֹת עַצְמָן דְּבָעֵינַן שֶׁיְּהֵא בִּמְקַרְקְעֵי כְּשֵׁעוּרָן, דִּתְנַאי כְּתֻבָּה כִּכְתֻבָּה. וְלֹא פְּלִיגֵי אֶלָּא בַּמּוֹתָר, מִשּׁוּם דְּסָבְרֵי דְּאַף בְּמַטַּלְטְלֵי מִתּוֹקְמָא נַחֲלָה דְּאוֹרַיְתָא. הָרֹא"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ד כֵּן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. וּכְשֶׁתִּפְסוּ מֵחַיִּים, דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי, מַתְנִיתִין דְּלֹא כְּהִלְכָתָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב פְּלִפּוּל נָאֶה לְאָמְרוֹ:

ה וְנִרְאֶה בְּעֵינַי דְּמַיְרֵי נַמִּי בְּשֶׁקִּנּוּ מִיָּדָהּ כְּדִלְקַמָּן רֵישׁ מַשְׁנָה ו', דְּמַאי שְׁנָא. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו וְזֶה לְשׁוֹן רַשְׁ"י, מִדִּין וּדְבָרִים סְלִיקִית נַפְשַׁאי, לֹא נָתַתִּי חֶלְקִי בְּמַתָּנָה, וּמַה שֶּׁגָּבַת לֹא בְּשֶׁלִּיחוּתִי גָּבְתָה שֶׁתֹּאמַר לִי נָטְלָה זוֹ חֶלְקֵךְ, אֲנִי סִלַּקְתִּי עַצְמִי מִלָּרִיב לָהּ וּמִלְּמַעֵט חֶלְקָהּ בַּמָּנָה וְגָבַר יָדָהּ לִגְבּוֹת חֲצִי הַמָּנָה בְּשִׁעְבּוּד שְׁטָרָהּ, עַכְשָׁיו אֲנִי בָּאָה לַחֲלֹק עִמָּךְ בַּנּוֹתָר, שֶׁלֹּא סִלַּקְתִּי עַצְמִי מִלָּרִיב עִמָּךְ, וְשִׁעְבּוּדִי וְשִׁעְבּוּדֵךְ שָׁוִים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז וְאַשְׁמוֹעִינַן דְּלֹא תֵּימָא בִּשְׁלָמָא רֵישָׁא כֵּיוָן דְּאִסְתַּלְּקָה לָהּ בַּעֲלַת מָנָה לְגַמְרֵי וַדַּאי דַּעַת בַּעֲלַת מָאתַיִם הָיָה שֶׁתִּטֹּל בַּעֲלַת מָנָה חֲמִשִּׁים, שֶׁהֲרֵי אֵין לָהּ לַחֲלֹק עִמָּהּ עוֹד, אֲבָל בְּסֵיפָא דְּמָצֵי אָמְרָה בַּעֲלַת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת לְבַעֲלַת מָאתַיִם לֹא לְהוֹסִיף עַל חֶלְקֵךְ נִסְתַּלַּקְתִּי מִמָּנָה רִאשׁוֹן אֶלָּא לֹא רָצִיתִי לִטְרֹחַ כָּל כָּךְ בַּחֲלוּקוֹת, וְסָמַכְתִּי שֶׁאֶבֹא לְחֶשְׁבּוֹן עִמְּךָ בְּמָנָה שֵׁנִי שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לַחֲלֹק, קָמַשְׁמַע לָן. הָר"ן:

ט וְכֵן שְׁלֹשָׁה. כְּלוֹמַר, כַּד אִתְרְמֵי כְּבָבָא דְּסֵיפָא דְּמַתְנִיתִין. הָרִי"ף. דְּוַדַּאי שֶׁאֵין דִּינֵיהֶם שָׁוִין, דִּבְכְתֻבָּה דַּוְקָא כְּשֶׁכָּתְבָה כוּ'. אֶלָּא כְּלוֹמַר כַּד אִתְרְמֵי כוּ'. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ח מְסַיֵּם הָרַמְבַּ"ם, אוֹ הוֹסִיפוּ עָלָיו בְּחִלּוּף אוֹ פָּחֲתוּ עַל דֶּרֶךְ זֶה. וְדַעְתּוֹ כְּדַעַת רַשִׁ"י שֶׁמִּפְּרֵשׁ שֶׁנִּשְׁאוּ וְנָתְנוּ בַּמָּעוֹת, וַאֲפִלּוּ הָכִי חוֹלְקִין לְפִי הַמָּעוֹת וְכָל חַד מַאי דְיָהֵיב שָׁקֵיל. וּפֵרֵשׁ הַטּוּר, הוֹאִיל וְאֵין לָהֶם אֶלָּא סְכוּם הָרִאשׁוֹן. וְזֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסָפוֹת, שֶׁלְּדַעַת כֵּן הִשְׁתַּתְּפוּ יַחַד, שֶׁאִם לֹא יָרְוִיחוּ אֶלָּא חִלּוּף הַמָּעוֹת, שֶׁבִּשְׁבִיל רֶוַח מֻעָט כָּזֶה לֹא יַקְפִּידוּ, אֶלָּא כָּל אֶחָד וְאֶחָד יִקַּח חֶשְׁבּוֹן מָעוֹתָיו. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

י **אַרְבַּע נָשִׁים**. אַף עַל גַּב דִּפְלוּגְתָּא דְּתַנָּא קַמָּא וּבֶן נַנָּס שַׁיְכָא בִּשְׁתֵּי נָשִׁים, נָקַט טְפֵי, לְאַשְׁמְעִינַן דִּשְׁבוּעָה לְאֶחָד שְׁבוּעָה לְמֵאָה, וְכִי נִשְׁבְּעָה רִאשׁוֹנָה לַשְּׁנִיָּה אֵינָהּ צְרִיכָה לִשָּׁבַע לִשְׁלִישִׁית, וְאִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוֹעִינַן בְּאַרְבַּע, דְּלֹא תֵּימָא מִשּׁוּם דִּשְׁלִישִׁית אֵינָהּ נִשְׁבַּעַת עוֹד כֵּיוָן שֶׁהִיא אַחֲרוֹנָה, שֶׁמָּא כְּבָר נִתְקַבְּלָה כְּתֻבָּתָהּ, וּלְכָךְ אָמְרוּ שֶׁהָרִאשׁוֹנָה אֵינָהּ נִשְׁבַּעַת עוֹד לַשְּׁלִישִׁית, אֲבָל אִם הָיְתָה נִשְׁבַּעַת אוֹתָהּ שְׁלִישִׁית, כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ רְבִיעִית, דְּהַשְׁתָּא יָדְעִינַן דְּלֹא נִתְקַבְּלָה כְּתֻבָּתָהּ, הֲוָה אָמִינָא דְּנַחְמִיר טְפֵי וְתִשָּׁבַע גַּם לַשְּׁלִישִׁית אַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר נִשְׁבְּעָה לַשְּׁנִיָּה, לְהָכִי תְּנִינַן אַרְבַּע נָשִׁים. תּוֹסָפוֹת:

יא וְצָרִיךְ עִיּוּן, דְּמִידֵּי הוּא טַעֲמָא דְּנִשְׁבַּעַת בְּטַעֲנַת שֶׁמָּא אֶלָּא לְפִי שֶׁזֶּהוּ בִּכְלַל נְכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים דְּלֹא תִּפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה, וְאִם כֵּן אֲפִלּוּ בְּלֹא טַעֲנָה תְּהֵא נִשְׁבַּעַת, דַּאֲנַן טַעֲנִינַן שֶׁתִּשָּׁבַע. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן בְּפָנֵי יְהוֹשֻׁעַ:

יב פֵּרוּשׁ, אֲפִלּוּ גָּדוֹל. דְּהָא דִּתְנַן בְּמִשְׁנָה ז' פֶּרֶק דְּלֵעֵיל, מִנְכְסֵי יְתוֹמִים, הַיְנוּ אַף גְּדוֹלִים:

יג וְקָשֶׁה לְרַבִּי, דְּמִסְתָּמָא כְּשֶׁמַּשְׁבִּיעִין הָרְבִיעִית מַשְׁמַע שֶׁעֲדַיִן לֹא גָבְתָה כוּ', וְהוֹאִיל וְכֵן, הַקּוֹדֶמֶת לָהּ לָמָּה אֵינָהּ לוֹקַחַת אוֹתָהּ שָׂדֶה דִּבְבֵרוּר שֶׁלּוֹ כוּ'. וְנִרְאֶה כְּפֵרוּשׁ ר"ח, דַּאֲפִלּוּ לֹא נִמְצְאַת פְּלִיגִי, דְּקָאָמַר בֶּן נַנָּס שֶׁנִּשְׁבַּעַת הָרְבִיעִית מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ שֶׁמָּא תִּמָּצֵא אַחַת מֵהֶן שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ וְלֹא יוּכְלוּ אַחַר כָּךְ לַחֲזֹר עָלֶיהָ, דְּמַה שֶּׁגָּבְתָה גָּבְתָה:

יד **בְּיוֹם אֶחָד**. כְּלוֹמַר, יוֹצְאוֹת לְפָנֵינוּ וּמְלַמְּדוֹת שֶׁכֻּלָּן נִכְתְּבוּ בְּיוֹם אֶחָד. רַשִׁ"י:

טו **מָנָה**. שֶׁהִיא הַכְּתֻבָּה הַפְּחוּתָה בְּתוֹרָתֵנוּ. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ו

טז פֵּרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת, דְּדַמְיָא לַנְּשׁוּאָה דְּרֵישׁ פֶּרֶק דְּלְעֵיל, שֶׁאֵין הַבַּעַל מִסְתַּלֵּק אֶלָּא עַל יְדֵי קִנְיָן, וְהָכִי נַמִּי הֵיא אֵינָהּ מִסְתַּלֶּקֶת אֶלָּא עַל יְדֵי קִנְיָן:

יז דִּבְמַתְנִיתִין מַשְׁמַע דְּאַחַר מְכִירַת הַשָּׂדֶה כְּתָבָה לַלּוֹקֵחַ, דְּהָכִי קָתָנֵי, וּמָכַר שָׂדֶהוּ וְכָתְבָה:

יח **וְכֵן בַּעַל חוֹב וְכוּ'**. צְרִיכָא. דְּאִי מִקַּמַּיְתָא, הֲוָה אֲמִינָא הָרִאשׁוֹנָה מוֹצִיאָה מִיַּד הַשְּׁנִיָּה כֵּיוָן דְּאֵין לַשְּׁנִיָּה כָּל כָּךְ פְּסִידָא, שֶׁתּוּכַל לִגְבוֹת מִבַּעְלָהּ, וְשִׁעְבּוּדָא שֶׁל רִאשׁוֹנָה קוֹדֶם וּבְדִין הוֹצִיאָה, אֲבָל בַּעַל חוֹב מִלּוֹקֵחַ לֹא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן בַּעַל חוֹב מִלּוֹקֵחַ, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּנָּעֵל דֶּלֶת בִּפְנֵי לוֹיִן, אֲבָל אִשָּׁה בַּעֲלַת חוֹב מִלּוֹקֵחַ לֹא. לְהָכִי צְרִיכֵי כֻּלְּהוּ. תּוֹסָפוֹת:

פרק יא

משנה א

א **מַעֲשֶׂה**. הָכִי גָּרְסֵי הַתּוֹסָפוֹת, וְלֹא גָּרְסֵי וּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ בְּוַי"ו. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ב הֵינוּ אַחַר תַּקָּנַת הַגְּאוֹנִים דִּכְתֻבָּה נִגְבֵּית מִמְּטַלְטְלֵי, וּתְנַאי כְּתֻבָּה כִּכְתֻבָּה דְּמֵי. אֲבָל לֹא מִדִּין הַגְּמָרָא:

ג **וְאֵין חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ**. מַסְקֵי הַתּוֹסָפוֹת דְּאִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוֹעִינַן אֲפִלּוּ הֵיכָא דְּלֹא שְׁקָלָה אַלְמָנָה כְּתֻבָּתָהּ, כְּגוֹן דְּלֵיכָּא אֶלָּא מִטַּלְטְלֵי, אֵינָן חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ, וְאַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא הֲוֹוּ כְּיוֹרְשֵׁי כְּתֻבָּתָהּ, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ גּוֹבָה אוֹתָהּ מֵהֶם. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ד הָרַמְבַּ"ם. כִּדְאַשְׁכְּחָן בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם דְּיוֹרְשֵׁי כְּתֻבָּתָהּ וְהֵן יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ. אֲבָל הָרַאֲבַ"ד הִשִּׂיג עָלָיו דְּשָׁאנֵי שׁוֹמֶרֶת יָבָם דְּיוֹרְשֵׁי הַבַּעַל הֵן יוֹרְשֵׁי הַכְּתֻבָּה מַמָּשׁ, אֲבָל זוֹ שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁלֹּא נִשְׁבְּעָה הוּא שֶׁאֵין יוֹרְשֶׁיהָ נוֹטְלִים הַכְּתֻבָּה, לֹא מִפְּנֵי כֵן נוֹכַל לִקְרֹא לְיוֹרְשֵׁי הַבַּעַל יוֹרְשֵׁי כְּתֻבָּתָהּ, וַהֲלֹא הֵם אוֹמְרִים שֶׁכְּבָר נִפְרְעָה וְנָטְלָה צָרֵי וְהוֹרִישָׁה, אֶלָּא וַדַּאי יוֹרְשֵׁי נְדוּנְיָתָהּ וְנִכְסֵי מְלוֹג שֶׁלָּהּ קוֹבְרִים אוֹתָהּ, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָרְשׁוּ כְּלוּם:

משנה ג

ה **לְאַחַר**. וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמַּחֲלִיפָתָהּ לַיְתוֹמִים, דְּכֵיוָן שֶׁאֵין לָהּ עֲלֵיהֶן כְּתֻבָּה הָא אִסְתַּלְּקָא מִבֵּיתְיהוּ וְאֵין לָהּ עֲלֵיהֶם מְזוֹנוֹת. הָרַ"ן:

ו **שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין**. אַשְׁמְעִינַן שֶׁמּוֹכֶרֶת לְמְזוֹנוֹת וְלֹא אִבְּדָה. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **לְמְזוֹנוֹת**. בַּגְּמָרָא מְפָרְשִׁים דְּעָצָה טוֹבָה קָמַשְׁמַע לָן, דְּלֹא לִקְרוֹ לָהּ רַעֲבָתָנוּתָא, שֶׁהָרוֹאֶה שֶׁמּוֹכֶרֶת כָּל קַרְקָעוֹת אֵלּוּ סָבַר שֶׁמּוֹכַרְתָּן לְמְזוֹנוֹת מוֹצִיא עָלֶיהָ שֵׁם רַעֲבָתָנוּת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ח **שָׁוֶה כּוּ'**. מַחֲלֹקֶת הַפּוֹסְקִים, אִיכָּא דְּסָבְרֵי דְּאֵין אוֹנָאָה לְקַרְקָעוֹת כְּלָל, וּלְדִידְהוּ מַתְנִיתִין דְּהָכָא כְּפִשְׁטָהּ. וְאִיכָּא דְּסָבְרֵי דְּאֵין אוֹנָאָה עַד פְּלַג בֶּאֱבָל בִּפְלַג אִיתָא אוֹנָאָה. וּמְפָרֵשׁ בַּיְרוּשַׁלְמִי, דְּהָכָא שָׁוֶה מָנֶה בְּמָאתַיִם מֵירֵי שֶׁהוּקַר וְעָמַד בְּמָאתַיִם וְהַלּוֹקֵחַ רוֹצֶה לְקַיֵּם הַמֶּקַח, וְשָׁוֶה מָאתַיִם בְּמָנֶה כְּשֶׁהוּזַל וְעוֹמֵד עַל מָנֶה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט דְּהַמּוֹתָר מַתָּנָה הִיא, וְיֵשׁ לוֹמַר לַשְּׁלִיחַ נִתְּנָה, וְיֵשׁ לוֹמַר לַמְשַׁלֵּחַ. רַשְׁ"י:

י **וְדִינָר**. יֵשׁ מְפָרְשִׁים דִּינָר דַּוְקָא. וְלֹא נְהִירָא, כֵּיוָן דַּאֲפִלּוּ פָּחוֹת מִכְּדֵי אוֹנָאָה בָּטֵל, אֵין חִלּוּק בֵּין דִּינָר לְפָחוֹת. הָרֹא"שׁ:

יא מְסַיֵּם רַשְׁ"י, אוֹ הָאוֹנָאָה עַצְמָהּ תִּשְׁעָה קַבִּין. וְהוּא הַדִּין אִם נִשְׁאַר לַיְתוֹמִים שָׁם לְבַד הָאוֹנָאָה תִּשְׁעָה קַבִּין, דְּכֵיוָן דְּיֵשׁ לַיְתוֹמִים קַרְקַע שָׁם כְּשִׁעוּר שָׁוֶה, יֹאמְרוּ אֵין רְצוֹנֵנוּ לְמִכֹּר קַרְקַע הָרָאוּי לָנוּ. אֲבָל אִם אֵין הָאוֹנָאָה רָאוּי לְהִצְטָרֵף לִכְדֵי שָׁוֶה, לֹא הִפְסִידָתַן כְּלָל:

יב **רַבִּי עֲקִיבָא**. שֶׁשָּׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא דְּבָבָא בַתְרָא דְּבֵית רַבַּע הוּא שִׁעוּר גִּנָּה. רַשְׁ"י:

יג **אַרְבַּע מֵאוֹת**. אִצְטָרִיךְ, דְּלֹא תֵּימָא דַּוְקָא בְּרֵישָׁא דִּכְי מָכְרָה מָנֶה בְּמָאתַיִם דְּאִסְתַּלְקָא מֵהַאי בֵּיתָא לְגַמְרֵי, אֲבָל הָכָא נֵימָא דְּאִם טָעֲתָה בְּמָנֶה רִאשׁוֹן יְהֵא מִכְרָהּ בָּטֵל אַטּוּ מָנֶה אַחֲרוֹן, דְּלֹא נֵיתֵי לְמֵימַר מִכְרָהּ קַיָּם, קָמַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא, וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יד **שׁוּם**. בְּשִׁי"ן יְמָנִית. כְּמוֹ [וְתִהְלִּים נ] וְשָׁם דֶּרֶךְ אַרְאֶנּוּ בְּיֵשַׁע אֱלֹהִים, דְּשָׁיֵם אוֹרְחֵיהּ סַגֵּי שָׁוֶה. עָרוּךְ:

טו **שְׁתוּת**. הָכָא בְּיַתְמֵי תַּקּוֹן שֶׁיִּהֵא בָּטֵל, אַף עַל גַּב דְּקַיְמָא לָן דִּשְׁתוּת קָנָה וּמַחֲזִיר אוֹנָאָה. כֵּן כָּתַב מוהר"ר פַּאלְק כֹּהֵן:

טז **בָּטֵל**. הַיְנוּ בִּדְבָרִים שֶׁאֵין צָרִיךְ הַכְרָזָה. וְאֵילּוּ הֵם, עֲבָדִים, שֶׁמָּא יִשְׁמְעוּ וְיִבְרְחוּ, מְטַלְטְלִים וּשְׁטָרוֹת, שֶׁמָּא יִגָּנְבוּ. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז **קַיָּם**. עַד פַּלְגָא. וְתַנְיָא נַמִּי הָכִי. גְּמָרָא:

יח **אִגֶּרֶת**. שְׁטָר. לְפִי שֶׁכָּל הַקּוֹנֶה נִיחָא לֵיהּ דְּלִקְרוֹיֵיהּ אִנְשֵׁי לְהַאי שְׁטָרָא, כִּי הֵיכִי דְּלֵידְעוּ כֻּלֵּי עָלְמָא שֶׁעַל יְדֵי הַבֵּית דִּין וּבְדִקְדּוּק הָיְתָה הַקְּנִיָּה כוּ', וּלְפִיכָךְ נוֹחַ לוֹ בְּיוֹתֵר שֶׁזֶּה הַשְּׁטָר יְהֵא גָּלוּי לַכֹּל, לָכֵן קְרָאוֹהָ אִגֶּרֶת, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ אִגֶּרֶת לְפָשְׁטָהּ וְלֹא לְסָתְמָהּ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים גַּבֵּי הַמְּגִלָּה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט **מָנָה בְּמָאתַיִם וְכוּ'**. דַּוְקָא מָאתַיִם בְּמָנָה. אֲבָל בְּפָחוֹת מִמָּנָה לֹא. הָרַמְבַּ"ן. וְאֶפְשָׁר שֶׁזֶּה כְּדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּהָא דְּבַקְרָקָעוֹת אֵין לָהֶם אוֹנָאָה הַיְנוּ עַד מֶחֱצָה דַּוְקָא. כֶּסֶף מִשְׁנָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב פִּלְפּוּל נָאֶה:

משנה ו

כ **הַשְּׁנִיָּה**. בֵּין הִכִּיר בָּהּ בֵּין לֹא הִכִּיר בָּהּ:

כא דְּאִשָּׁה רוֹצָה לְהִנָּשֵׂא יוֹתֵר מֵהָאִישׁ. רַשְׁ"י:

כב וּבְמָאנֶת הַיְנוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּתַקּוּן רַבָּנָן נְשׁוּאִין לְקַטָּנָה מִשּׁוּם תַּקָּנָתָא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִנָּהֲגוּ בָהּ מִנְהַג הֶפְקֵר, זִכּוּ פֵּרוֹת נְכָסִים לַבַּעַל. וּבִשְׁנִיָּה מִשּׁוּם קְנָס. וּבְאַיְלוֹנִית הַיְנוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּאַף עַל גַּב דְּנִשּׂוֹאֵי טָעוּת הוּא כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁרָאֲתָה הָאִשָּׁה בַּעְלָהּ אוֹכֶל פֵּרוֹת וְשָׁתְקָה, מְחָלָה. הָרַ"ן:

כג אַיְלוֹנִית כִּשְׁנִיָּה. הָרַמְבַּ"ם. וְאִי בְּיוֹשֶׁבֶת תַּחְתָּיו לְאַחַר שֶׁנִּמְצֵאת אַיְלוֹנִית, אַמַּאי לֵית לָהּ, וְהָרֵי הִיא כְּנִשָּׂאָה מִתְּחִלָּה לְשֵׁם אַיְלוֹנִית, שֶׁיֵּשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת. הָרַ"ן:

כד דְּנִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל, יָכוֹל לוֹמַר שֶׁלִּי הוֹצֵאתִי, שֶׁהֲרֵי בְּרִשּׁוּת בֵּית דִּין נְשָׂאתִיהָ, וּכְשֶׁאוֹצִיאֶנָּה מִדַּעְתִּי אַחֲזִיר מַה שֶּׁקִּבַּלְתִּי. וְנִכְסֵי מְלוֹג, קַיְמָא לָן דְּעַיְלָא גְּלִימָא פֵּרֵי הֲוֵי וּמְכַסֵּי בֵּיהּ עַד דְּבָלֵי, וּלְפִיכָךְ כְּשֶׁהוֹצִיאָם בְּרִשּׁוּת הוֹצִיאָם. הָרַ"ן:

כה שֶׁזֶּה הַדִּין אָמְנָם קְנָס הוּא לַשְּׁנִיָּה עַל הָעֲבֵרָה, לְפִי שֶׁהַדַּעַת נוֹטָה אַחַר שֶׁאֵין לָהּ כְּתֻבָּה שֶׁלֹּא יִהְיֶה לַבַּעַל חֻקֵּי הַנְּשׂוּאִין וְלֹא יֵהָנֶה מִנִּכְסֵי מְלוֹג, אֲבָל מִצַּד הַקְּנָס עָשׂוּ נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁלֹּא כְּנִכְסֵי שְׁאָר הַנָּשִׁים, שֶׁהֶעְקֵר אֲצְלֵנוּ עַיְלָא גְּלִימָא פֵּרֵי הֲוֵי. הָרַמְבַּ"ם:

כו **כְּתֻבָּה**. וְהוּא הַדִּין לְכָל תְּנָאֶיהָ, דִּתְנַאי כְּתֻבָּה כִּכְתֻבָּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כז **לְכֹהֵן גָּדוֹל**. אַהְכִּיר בָּהּ דְּאַיְלוֹנִית קָאֵי, וְקָאָמַר דְּאַלְמָנָה כוּ' נַמִּי כִּי הִכִּיר בָּהּ יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה. גְּמָרָא:

פרק יב

משנה א

א דְּאִי לֹא אָמַר אַתֶּם עֲדֵי פְּטוּר, מִטַּעַם שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עַצְמוֹ כִּדְפֵרֵשׁ הָרַ"ב בְּמִשְׁנָה ו' פֶּרֶק ג' דְּסַנְהֶדְרִין. וְהַתּוֹסָפוֹת כָּתְבוּ דְּפָטוּר גַּם כֵּן מִטַּעַם מְשַׁטֶּה אֲנִי בָךְ. אֲבָל בְּטוּר חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן פ"א כָּתַב בְּלֹא שׁוּם חוֹלֶק דְּלֵיתָא טַעֲנָה זוֹ אֶלָּא כְּשֶׁהָיְתָה הַהוֹדָאָה עַל יְדֵי תְּבִיעָה. וּבַנִּידוֹן דִּידָן לֹא מַשְׁמַע שֶׁהָיְתָה שׁוּם תְּבִיעָה, וּמִכִּי אָמַר מִיהַת מִתְחַיֵּב אַף עַל פִּי שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא הָיָה חַיָּב לָהּ כְּלוּם. הָרַמְבַּ"ם:

ב **חָמֵשׁ שָׁנִים**. דִּבְּרוּ בַּהוֹוֶה, שֶׁכֵּן מַקְפֶּדֶת שֶׁתְּהֵא נִזּוֹנֶת עַד שֶׁתְּהֵא בַת שֵׁבַע שָׁנִים, וְאֵין הָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת עַד אַחַר זְמַן יְנִיקָה דְּהַיְנוּ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ כִּדְאִיתָא בְּאֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן י"ג. [וּלְעֵיל בְּפֶרֶק ד' מִשְׁנָה ו' פֵּרֵשׁ הָר"ב] דִּקְטַנֵּי קְטַנִּים נִקְרֵאת בַּת שֵׁשׁ שָׁנִים, וּמַקְפֶּדֶת עוֹד עַל שָׁנָה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג **לְאַחַר**. שֶׁגֵּרְשָׁהּ הָרִאשׁוֹן. רַשׁ"י:

משנה ב

ד **הַבַּעַל כּוּ'**. סָלְקָא דַּעְתָּךְ דִּלְאֹ מִחַיַּב, דְּכִיוָן דְּיֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת מֵאַחֵר, כְּאִלּוּ הִתְנָה עִמָּהּ עַל מְנָת שֶׁאֵין לָהּ עָלָיו מְזוֹנוֹת, קָמַשְׁמַע לָן. תּוֹסְפוֹת:

ה **וְהֵן כּוּ'**. אִצְטָרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ דִּלְאֹ פָּסְקוּ אֶלָּא כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִשֵּׂאת. תּוֹסְפוֹת:

ו **מֵתוּ**. מִשּׁוּם בְּנוֹתֵיהֶן דְּאֵין לָהֶם מְזוֹנוֹת אֶלָּא לְאַחַר מִיתָה אִצְטָרִיךְ לְמִתְנֵי אִם מֵתוּ, וּלְאַשְׁמוֹעִינַן דְּאֵין לָהֶם אֶלָּא מִבְּנֵי חוֹרִין וַאֲפִלּוּ קָנוּ מִיָּדוֹ. אֲבָל בְּבַת אִשְׁתּוֹ הוּא הַדִּין דַּאֲפִלּוּ בְּחַיֵּיהֶם הָיָה יָכוֹל לְהַשְׁמִיעֲנוּ שֶׁהִיא נִזּוֹנֶת מֵהַמְשֻׁעְבָּדִין. הַמַּגִּיד:

ז הַיְנוּ כַּמַּסְקָנָא בַּגְּמָרָא דְּמוֹקֵי לְמַתְנִיתִין בְּשֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ אוֹ שֶׁחִיֵּב עַצְמוֹ בִּשְׁטָר, כְּלוֹמַר, אִם צִוָּה לִכְתֹּב שְׁטָר. אֲבָל בְּהַהוּא גַּוְנָא שֶׁכָּתַב הָרַ"ב לְעֵיל שֶׁאָמַר לְעֵדִים אַתֶּם עֵדַי, לֹא, דְּמִלְּוֶה עַל פֶּה בְּעֵדִים לֹא גָבֵי מִמְּשַׁעְבְּדֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ח **כְּבַעֲלַת חוֹב**. וּמִיהוּ לָאו בַּעֲלַת חוֹב מַמָּשׁ קָאָמַר, שֶׁאִם מֵתָה אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת. וְלֹא דָמְיָא לְנִשֵּׂאת, דְּנִשֵּׂאת בַּת מְזוֹנוֹת, וְזוֹ אֵינָהּ כֵּן:

משנה ג

ט וּדְבַר תֵּימַהּ הוּא לְדַיֵּק הָכִי, וְכִי סָגִי לֵיהּ לְכְתֹּב אַתְּ תְּהֵא יַתְבָא, אֶלָּא לֹא סָגִי לֵיהּ בְּלָאו הָכִי וְלֵיכָּא לְמֵידָק מִנֵּיהּ כוּ'. אֲבָל בַּגְּמָרָא הָכִי אִיתָא, נָקְטִינַן מִדּוֹר אַלְמָנָה שֶׁנָּפַל כוּ', שְׁמַעְתְּ מִנֵּיהּ דְּלֹא דַּיֵּק כְּלָל, אֶלָּא דְּהָכִי נָקְטִינַן מַקַּמָּאי. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן עוֹד:

י פֵּרֵשׁ רַשׁ"י, בְּנֵי אָדָם שֶׁעוֹזְרִין זֶה אֶת זֶה וּמִשְׁתַּכְּרִין, וּמַזָּל דְּרַבִּים עָדִיף. וּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, חֲמִשָּׁה שֶׁהָיָה מְזוֹנוֹת כָּל אֶחָד מֵהֶן קַב כְּשֶׁאֹכַל לְבַדּוֹ, אִם הָיוּ חֲמִשְׁתָּן בְּבַיִת אֶחָד וְאוֹכְלִין בְּעֵרוּב, מַסְפִּיק לָהֶן אַרְבָּעָה קַבִּין. וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר צָרְכֵי הַבַּיִת:

יא **אֵין לִיךְ כּוּ'**. כִּי אִם לְפִי בְּרָכַת הַבַּיִת. אֲבָל בְּפוֹסֵק לְבַת אִשְׁתּוֹ דְּלְעֵיל תְּנַן דְּמוֹלִיךְ לָהּ מְזוֹנוֹתֶיהָ כְּלוֹמַר כָּל הַמְזוֹנוֹת מְשֻׁלָּם, וְהַיְנוּ טַעֲמָא, דְּהָתָם מְחַיֵּב עַצְמוֹ בְּחוֹב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא דְּבֵין כָּתַב וּבֵין לֹא כָתַב מִתְחַיֵּב מִכֹּחַ תְּנַאי בֵּית דִּין, וּמֵעִקָּרָא כִּי אִתְקוּן הָכִי תַּקִּינוּ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

יב וַאֲפִלּוּ מַרְתָּא בַת בַּיְתוֹס דִּכְתָבָתָהּ מָרֶבָּה, דִּלְפוּם גַּמְלָא שִׁיחְנָא, כְּלוֹמַר לְפִי הָעֹשֶׁר הָיוּ מַתְנוֹתֶיהָ מְרֻבּוֹת. גְּמָרָא:

יג **עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים**. בַּגְּמָרָא פָּרֵיךְ, אַמַּאי, קוֹדֶם שִׁקִּיעַת הַחַמָּה גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ, לְאַחַר שִׁקִּיעַת הַחַמָּה לֹא גַבְיָא, בְּהַהִיא פּוּרְתָּא אַחֲזִילָתָא, וּמְשָׁנֵי, כָּל מִדַּת חֲכָמִים כָּךְ הִיא כוּ'. וּמַסְקִינַן בַּגְּמָרָא דְּמַחֲלֹקֶת כְּשֶׁאֵין כְּתֻבָּה יוֹצֵאת מִתַּחַת יָדֶיהָ, כְּגוֹן בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין, דְּאִי כְּתֻבָּה בְּיָדָהּ דִּבְרֵי הַכֹּל דְּגוֹבָה לְעוֹלָם בֵּין שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ בֵּין שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעְלָהּ. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

יד **מַזְכִּירִין**. הָכָא וַדַּאי אִיבָּעֵי לְמִתְנֵי מַזְכִּירִין, דְּאִי תָּנֵי זוֹכְרִין, הֲוָה מַשְׁמַע אֲפִלּוּ בֵּינָם לְבֵין עַצְמָם, וְלֵיתָא, אֶלָּא שֶׁיִּתְבָּעוּ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק יג

משנה א

א חִלּוּפֵי גְּרָסָאוֹת יֵשׁ, אִי תָּנֵי גְּזֵרוֹת אוֹ גְּזֵלוֹת:

ב וְצָרִיךְ עִיּוּן, דְּהָכָא אָמְרִינַן דִּמְזוֹנוֹת גַּבְיָא בְּלֹא שְׁבוּעָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּתֻבָּה, וּלְעִנְיַן מְשַׁעְבְּדֵי חֲיִשִׁינַן בִּמְזוֹנוֹת טְפֵי לְצָרְרֵי מִבִּכְתֻבָּה, דִּכְתֻבָּה נִפְרַעַת בִּשְׁבוּעָה מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִין וּמְזוֹנֵי לֹא גַבְיָא כְּלָל אֲפִלּוּ בִּשְׁבוּעָה. תּוֹסְפוֹת גִּטִּין דַּף נ"א:

משנה ב

ג **אַבַּד כוּ'**. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ד' דִּנְדָרִים, שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא מְנִיעַת תְּבִיעָה, וְכֵיוָן שֶׁאֵין מֵבִיא לוֹ תּוֹעֶלֶת אֶלָּא מְסַלֵּק מִמֶּנּוּ נֶזֶק חִיּוּבוֹ, אֵין זֶה חַיָּב לוֹ כְּלוּם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד **קֶרֶן הַצְּבִי**. שֶׁהַצְּבִי קַל לָרוּץ כִּדְתְנַן פֶּרֶק ה' דְּאָבוֹת, וְנִמְצָא שֶׁזֶּה שֶׁמַּנִּיחַ מְעוֹתָיו עַל קֶרֶן הַצְּבִי הוּא מְזַמֵּן לְהֶפְסֵד:

משנה ג

ה **יוֹרְשִׁים כוּ'**. פֵּרוּשׁ, הַבָּנוֹת נִזּוֹנוֹת תַּחַת יַד אַחֵיהֶן וְכָל הַנִּכְסִים עוֹמְדִים בִּרְשׁוּתָם. הַמַּגִּיד:

ו [בְּלִשּׁוֹן פַּרְנָסָה] רוֹצֶה לְרַבּוֹת גַּם כְּסוּת וּמַלְבּוּשׁ. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

ז וְהִקְשׁוּ בַּגְּמָרָא רֵישׁ פֶּרֶק ט' דְּבָבָא בַתְרָא, וְאִי לֵיכָּא לְכֻלְּהוּ יִקְחוּ הַבָּנוֹת אֶת הַכֹּל, דְּוַדַּאי מַה שֶּׁהוּא עוֹדֵף עַל מְזוֹן הַבָּנוֹת לֹא יִטְּלוּהוּ הַבָּנוֹת. וּמְתָרֵץ, מוֹצִיאִין מֵהֶם מְזוֹנוֹת לַבָּנוֹת עַד שֶׁיִּבָּגְרוּ, וְהַשְּׁאָר לַבָּנִים, וְאִי לֵיכָּא שְׁאָר, יִשְׁאֲלוּ עַל הַפְּתָחִים:

ח הָכִי סָתִים לָהּ בְּרֵישׁ פֶּרֶק ט' דְּבָבָא בַתְרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ט **בְּקַנְקַנִּים**. נִרְאֶה לִי לְפָרֵשׁ, דְּכַד וְקַנְקַן שְׁנֵי מִינִים הֵם, וְלֹא שְׁטַעֲנוֹת שְׁנֵיהֶם הָיָה זֶה טוֹעֵן כַּד וְזֶה מַשִּׁיב קַנְקַן, דְּאִם כֵּן פְּשִׁיטָא דְּלֹא הֲוֵי מִמִּין הַטַּעֲנָה, וְאֶלָּא שְׁנֵיהֶם טוֹעֲנִים אוֹ כַּד אוֹ קַנְקַן], תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן עוֹד:

י כְּלוֹמַר, לַאֲפוֹקֵי אִם אָמַר עֲשָׂרָה כַּדִּים מְלֵאִים, דְּלְכֻלֵּי עַלְמָא טוֹעֲנוֹ שֶׁמֶן וְכַדִּים. בַּגְּמָרָא:

משנה ה

יא לְכָל הַפְּרוּשִׁים מַיְירֵי שֶׁלֹּא הִנִּיחַ כָּאן נְכָסִים, לְפִי דְּמַיְירֵי שֶׁהַפְּסִיקָה הָיְתָה בְּעָנְיָן שֶׁקָּנָה וּמְחֻיָּב לְשַׁלֵּם, וְאִלּוּ הָיָה לוֹ נְכָסִים הָיָה הֶחָתָן מוֹצִיא מִמֶּנּוּ בְּדִין. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

יב **זְכוּתוֹ**. פֵּרוּשׁ, אֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ עֵדֵי זְכוּת אוֹ עֵדֵי גְּזֵלָה וְאֵין לַחֲבֵרוֹ עֵדֵי מָקַח. בֵּית יוֹסֵף:

יג **עֲשָׂאָהּ כוּ'**. פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י, עֲשָׂאָהּ הַמַּחְזִק בָּהּ סִימָן לְאַחֵר, לֹא לְרָאוּבֵן זֶה הָעוֹרֵר עָלָיו, אֶלָּא לְאִישׁ אַחֵר הָיָה מוֹכֵר שָׂדֶה בְּצַד זֶה, וּמָסַר לוֹ אַרְבָּעָה מְצָרֵי הַשָּׂדֶה וְכָתַב לוֹ מְצָרִים, מֵצַר פְּלוֹנִי שָׂדֶה שֶׁלִּי, וְזֶה חָתַם עַל הַשְּׁטָר וְלֹא עִרְעֵר, אִבֵּד אֶת זְכוּתוֹ אֲפִלּוּ לְאַדְמוֹן, דְּאֵין לוֹמַר כָּאן הַשְׁנֵי נֹחַ לִי. וְהַתּוֹסְפוֹת מְפָרְשִׁים, עֲשָׂאָהּ הַמְעַרְעֵר סִימָן לְאַחֵר, כְּגוֹן שֶׁכָּתַב בַּמְצָרִים מֵצַר פְּלוֹנִי שָׂדֶה שֶׁל שִׁמְעוֹן:

משנה ז

יד פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י, וְאוֹזִיל גַּבָּהּ כְּשֶׁתִּקְנָה הַדֶּרֶךְ מִמֶּנִּי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

טו וּכְשֶׁהִגִּיעַ זְמַן פְּרִעוֹן הַחוֹב קֹדֶם. הָר"ן:

טז דְּאַף שֶׁצָּרִיךְ זֶה לְמָכֹר, הָיָה מוֹצֵא הַרְבֵּה, דְּקוֹנִים מְצוּיִים הֵם, דְּאָמְרֵי אֱנָשֵׁי, זָבִין קָנִית זָבִינְתְּ אַפְסַדְתְּ:

משנה ט

יז **זֶה עַל זֶה**. רְאוּבֵן עַל שִׁמְעוֹן וְשִׁמְעוֹן עַל רְאוּבֵן. וּשְׁטָר שֶׁהוֹצִיא רְאוּבֵן מֻקְדָּם וְשֶׁל שִׁמְעוֹן מְאֻחָר. אַדְמוֹן אוֹמֵר יָכוֹל לוֹמַר אִלּוּ כוּ' כֵּיצַד כוּ' הָיָה לְךָ לִתְבֹּעַ חוֹבְךָ מִמֶּנִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים זֶה גּוֹבֶה כוּ', שֶׁאַף הָרִאשׁוֹן גּוֹבֶה. וּפְרִכִינַן בַּגְּמָרָא, אִי דְּמָטֵי זִמְנֵיהּ שֶׁל חוֹב הָרִאשׁוֹן מַאי טַעֲמָא דְּרַבָּנָן שֶׁהָרִאשׁוֹן גּוֹבֶה חוֹבוֹ. וְאִי לֹא מָטֵי זִמְנָא מַאי טַעֲמָא דְּאַדְמוֹן דְּהָא לֹא מָצֵי אָמַר לֵיהּ אִלּוּ כוּ', דְּמִשּׁוּם דְּלֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ הֲצָרַךְ לְלָוֹת מִמֶּנּוּ. וּמוֹקְמִינַן לָהּ בַּגְּמָרָא כְּגוֹן שֶׁלָּוָה מִמֶּנּוּ בַּיּוֹם דְּמִשְׁלִים זִמְנֵיהּ. וּפְלִיגִי אִי עֲבִיד אֱינַשׁ דְּיַזִּיף לְיוֹמָא אוֹ לֹא. הָר"ן:

משנה י

יח **שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת כו'**. הֵן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חֲלוּקוֹת לְעִנְיַן נְשׂוּאֵי אִשָּׁה. רַשִׁ"י:

יט וְהוּא מֵאוֹתָהּ הָאָרֶץ שֶׁנִּשָּׂאָהּ:

משנה יא

כ **וְאֵין הַכֹּל כו'**. לַאֲתוֹיֵי עֶבֶד [כְּנַעֲנִי] שֶׁבָּרַח מֵחוּצָה לָאָרֶץ, דְּאָמְרִינַן לֵיהּ זַבְּנֵיהּ הָכָא וְזִיל. גְּמָרָא:

כא **אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל**. וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יְהֵא פָּחוֹת מִתַּקָּנַת חֲכָמִים, לְבָתּוּלָה מָאתַיִם וּלְאַלְמָנָה מָנֶה, שֶׁכָּל הַפּוֹחֵת כו' [כְּדִתְנַן רֵישׁ פֶּרֶק ה]:

כב **בְּקַפּוֹטְקִיָּא**. וְיֵחֵד אוֹתָהּ עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא קְרוֹבָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הָרַמְבַּ"ם:

כג הִלְכָךְ בָּתַר שִׁעְבּוּדָא אָזְלִינַן כְּדִין שִׁטְרֵי חוֹב. רַשִׁ"י. וְכָתַב עַל זֶה הָרַ"ן, וְאִי תֵּימָא אִם כֵּן הֵיכָא דְּנָשָׂא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּנוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאִם כֵּן לְעוֹלָם יְהֵא לָהּ מָאתַיִם דְּצוֹרִי, כְּמוֹ בְּאוֹנֵס וּמְפַתֶּה דְּהֵן שֶׁל צוֹרִי כו', אֶלָּא [יֵשׁ לוֹמַר] דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר דְּאַף דְּכְתֻבָּה לְאִשָּׁה מִן הַתּוֹרָה, אֲבָל אֵיזוֹ כְּתֻבָּה שֶׁיִּסְכִּימוּ בָהּ שְׁנֵיהֶן מִשְׁתַּעְבֵּד לָהּ, וּלְפִיכָךְ חָל שִׁעְבּוּדוֹ בְּמָקוֹם הַנִּשּׂוּאִין. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כד **נָשָׂא כו'**. אֶתְאַן לְכֵלֵי עַלְמָא: